

Tomka Ferenc
és munkatársai

Biztos út

Házasságról, szerelemről, szexualitásról értelmesen

Segéd füzet - hitoktatóknak

ifjúsági vezetőknek, szülőknek a könyv használatáról

4. átdolgozott kiadás kiegészítéseivel

I. A KÖNYV ÁLTALÁNOS NEVELÉSI ELVEI

1. A szexuális kérdésekről nem beszélni - felelőtlenség!

A zsinatnak a keresztény nevelésről szóló nyilatkozata megállapította: „A gyermekeket és fiatalokat segíteni kell, mégpedig a lélektan, a pedagógia és a didaktika mai eredményeit felhasználva testi, erkölcsi és értelmi képességeik harmonikus fejlődésében.” "Kapják meg az életkornak megfelelő pozitív és bölcs szexuális nevelést is." (GE. 1.)

„A lelkipásztorok kötelessége gondoskodni” a házassággal kapcsolatos ismeretekről „szentbeszédekkel, a gyermekeknek, az ifjúságnak és a felnőtteknek szóló hitoktatással, sőt a tömegtájékoztató eszközök használatával is” (CIC 1063. k.)

„*A nemi nevelést, amely a szülők elsődleges joga és kötelessége, mind otthon, mind az általuk kiválasztott és ellenőrzött iskolában az ő gondos irányításuk alatt kell végezni*", fogalmazza meg II. János Pál pápának a családról szóló dokumentuma (FC. 37)

„*A szülők legsúlyosabb kötelessége és elsődleges joga, hogy erejükhez mértén gondoskodjanak gyermekeik fizikai, szociális, kulturális, erkölcsi és vallási neveléséről*”, írja az egyházi törvénykönyv (CIC 1136. k.)

A zsinatnak a papságról szóló dokumentuma is már 40 évvel ezelőtt hangsúlyozta, hogy a lelkipásztorok „nagy figyelmet szenteljenek a fiataloknak, nemkülönben a fiatal házasoknak és szülőknek” (PO 6). A családról szóló pápai dokumentum pedig még határozottabban aláhúzta: hogy az *Egyháznak (természetesen a lelkipásztorok közreműködésével is)* a legsürgetőbb és legégetőbb feladatuknak kell, hogy tekintse, hogy „mindenkinek hirdesse Isten tervét a házasságról és a családról; védelmezze e terv eredeti gazdagságát, és így hozzájáruljon a társadalom és Isten Népe megújulásához” (FC 3).

Napjainkban vannak olyan hitoktatók (katolikus iskolákban vagy plébániákon), és vannak olyan szülők, ifjúsági vezetők, lelkeségi mozgalmak, akik, illetve amelyek bevezetik a gyermekeket, fiatalokat a nemiség, a szexualitás, valamint a házasságra felkészülés kérdéseibe. Létezik sok jó könyv és kiváló kezdeményezés is ugyanezzel a céllal. Nagy hiányosság viszont, hogy sok családban, sok katolikus iskolában, ifjúsági hittanon, esetleg hittudományi főiskolán sem beszélgetnek ezekről a kérdésekről; vagy ha megteszik, olykor csupán szabályokról, veszélyekről és tilalmakról szólnak. Ez pedig nem elég ahhoz, hogy a mai körülmények között a tiszta házassági felkészülésre, a helyes kapcsolat-teremtésre irányt adjon a fiataloknak; sőt a serdülőkben gyakran inkább ellenállást szül. Hasonlóan a fiatalok életének, házassági

felkészülésének, majd házasságának károsodásához vezet, ha hitoktatók, lelki vezetők vagy szülők eltérnek az egyház tanításától, és „megengedő”, ráhagyó tanácsokat adnak a rájuk bízottaknak.

A nemiség kérdéseiről már a kisgyermekkel el kell kezdenie beszélgetni a szülőknek, az iskolás korban pedig a hitoktatóknak is. Szülők számára léteznek keresztény szellemű segédkönyvek, amelyeket a témában fel lehet használni. Az ilyen könyveket a lelkipásztoroknak is jobban kellene terjeszteniük.¹

A könyv megjelenése óta sok levelet kaptam, sokan személyesen kerestek meg. Sokan közülük – ha többnyire megértéssel is – de vádolóan emlegették, vagy fájoan hiányolták azt, hogy szüleiktől, hitoktatóiktól nem kaptak kielégítő tanácsot e kérdésekben, amelyeket a könyv most megvilágított számukra. Ugyancsak sokan említették, hogy az atyák, gyóntatók is sokszor félreérthető, nem egyértelmű tanácsokat adtak nekik, amelyet ők úgy értettek, hogy ha igazán szeretik egymást, tulajdonképpen szabadon eldönthetik, hogy mennyire közeledjenek egymáshoz. A többségben a gyóntatók a nemi közösülést jelölték meg határnak, de utóbb már olyan lelkipásztorról is hallottam, aki állítólag ezt is megengedte a hozzá járó jegyeseznek. Sokan máig úgy élik meg, hogy ezek a félreérthető, vagy félrevezető szülői, hitoktatói vagy papi tanácsok is döntően felelősek azért, hogy az ő házasságuk tönkrement.

Kétségtelen, hogy a szülőkre, papokra, hitoktatókra felkészületlenül zúdult rá a „szexuális forradalom”, és ehhez képest kevesen kaptak elegendő felkészítést arra, hogyan kell, lehet ezzel szembeszállni. Annál nagyobb a felelősségünk ma, hogy komolyan megismerkedjünk a kérdésekkel és válaszokkal, amelyeket ez a könyv is összefoglal.

a) A 9-12 évesek érintettsége

A szexualitás kérdései érintik, ma inkább már támadják a 10-12 éves gyermekeket, vagy akár a fiatalabbakat is. Ennek szemléltetésére, a témával foglalkozó egyéb könyvek közül kiemelten ajánlhatjuk a Sapientia Főiskola Családpedagógiai Intézetének gondozásában megjelent kötetet.² A nemi neveléssel, házasságra való felkészítéssel kapcsolatos kezdeményezések és sok egyéb fontos téma mellett ez a könyv bemutatja, hogyan gondolkoznak 10-12 évesek a szexualitásról, milyen kérdések merülnek fel bennük, illetve, hogyan „élesednek” kérdéseik évről évre, ahogyan a filmek világában új és új formákban jelenik meg a szexualitás, illetve egyre rafináltabb ismereteket, kérdéseket közvetít a gyermekek és fiatalok számára is. A könyv bemutatja, hogy a VII-VIII. osztályosok már nemcsak azt kérdezik meg, mi az orgazmus, hanem pl. azt is, mi az orális szex, vagy hány koton kell egy szeretkezéshez (49-64 old). – Az is kiderül, hogy mind e kérdéseikről általában nem tudnak beszélni sem szüleikkel, sem más felnőttel, legfeljebb osztálytársaikkal. Ha azonban valaki komolyan elkezd velük beszélgetni, felszabadulnak, kérdeznek, és el tudják fogadni az értelmes válaszokat. (Figyelemreméltó, hogy e könyv beszámol arról, miként tartanak keresztény előadók a családi életre nevelő órákat az iskolákban, az iskola rendjébe illeszkedve, állami dotációval.)

A korosztály komoly érintettségéről több adatot tartalmaz egy legújabb felmérés is, amely közvetlenül a 14-16 évesek helyzetével foglalkozik, de ismételtén szól a fiatalabb korosztály szexuális életéről is.³ Különösen a fiúk világában megjelenik az önkielégítés már a 10-12 éves korban (e korban a válaszolók 18%-ánál), valamint a pornó képek, internetes oldalak megnézése is.

Sok felmérés jelzi, hogy a szexuális kapcsolatok elkezdődnek elsősorban a 11-12 évesek között, a 14 évesek körében pedig erősen növekszik arányuk. Világszerte küzdeni kell a 14 év alattiak abortusza ellen.

¹ Pl. E. Aceti, A. Rotteglia: Nem a gólya hozza - Beszélgetés a nemiségről 4-7 éves gyermekekkel. Képeskönyv a gyermekeknek, segédkönyv a szülőknek. Új Város Kiadó, 2002. Raith-Paula E.: Élő adás a testemből. (Mindent a ciklusomról, 10-14 éves lányoknak). Kecskemét, Széchenyivárosi Közösségépítő egyesület, 2006. (A könyv fogamzástáplálásról szóló részében hiányzik az erkölcsi értékelés.)

² Hortobágyi Á. (Szerk): Családi életre nevelés az oktatásban. Budapest, Sapientia, 2005. vö. <http://csalad.sapientia.hu/kepzesek.html>

³ Kutatás a tinédzserek párkapcsolati attitűdjeiről. Vö. <http://index.hu/belfold/2010/09/24/szexfelmeres>

Az MR1 rádión egy nagyon emberséges műsorában szakemberek beszélgettek a témáról. Egyikük így fogalmazott: „A mai gyermeket már nem felvilágosítani kell, mert többet tud a filmekből, internetről, pornó lapokból, mint a szülője vagy a tanár. Inkább rendet kell tenni a fejében.”⁴

A riporter mondott egy példát. Felment az internetre, és a keresőbe beírta: „szexuális felvilágosítás”. Egy normális választ remélt, s helyette egy durván pornó rajzfilm jelent meg. A rádióban megszólaló védőnő, szexuál-pedagógus döbbenetesen jelentették ki, hogy ők nem tudnak szembeszállni az internettel. Majd hozzáfűzték: csak a szülők segítségével lehetne tenni hatékony lépéseket. És abszolút szükséges volna a nemi nevelés iskolai programként; nemcsak elvétve az osztályfőnöki órákon.

b) A serdülők és fiatalok veszélyeztetettsége

Hazánkban is tervbe vette az MSZP-SZDSZ kormány, hogy a 14 évesek 2010-től kézbe kapnak egy füzetet, amely tájékoztatja őket a fogamzás elleni védekezésekről. A broszura célja az lett volna, hogy visszaszorítsa a serdülők abortuszait. Ez a gyakorlat, ilyen jellegű „felvilágosítások” világszerte sok országban megvalósultak már. De egyúttal mekkora támadás ez a *14 évesek ellen*. Hiszen aki eddig nem is gondolt ilyenre, most indítást kaphat, hogy kipróbálja a „biztonságos szexet”.

Könyvünk 2. fejezetéből idézünk itt fel néhány adatot. Időnként tartanak hazánkban is felméréseket, a fiatalság életéről, s ezen belül szexuális életükről. Utóbb 2004-ben majd 2008-ban és 2010-ben volt ilyen felmérés. A hat év összehasonlítása a helyzet romlását mutatja.⁵ Ezek szerint 2004-ben a szexuális életet elkezdte a 15-19 éves fiataloknak 54%-a, 2008-ban már az 57%-a. Budapesten minden mutató rosszabb: ott 2008-ban a 15-19 éves korosztály 72%-a vallotta, hogy neki volt már szexuális tapasztalata.⁶ A 2010-ben végzett felmérés szerint a helyzet sokkal rosszabb lett. Eszerint a 16 évesek 50%-a átesik az első szexuális kapcsolaton (közösülésen), és állítása szerint már a 19 éveseknek mintegy 95%-a elvesztette szüzességét.⁷

Az idézett 2010-es felmérés megemlíti, hogy jártak olyan iskolákban is, ahol az iskola végében, az igazgatóság által működtetett óvszer-automatákat találtak. Az írás megjegyzi, hogy ennyi erővel cigaretta automatákat (hozzáfűzném, kábítószer automatákat) is kirakhatnának a diákságnak.

Egyes országok felmérései sokkal jobb eredményeket mutatnak. E felméréseket végzők állítása szerint a szexuális életet kezdő fiatalokra vonatkozó statisztikák olyan válaszadók válaszai alapján készült, akiknek már volt szexuális kapcsolatuk. Az így kapott adatok csak a szexuálisan aktív fiatalok kormegoszlását tükrözik, ami lényegesen különbözik a fiatalság egészének adataitól. (Ezt igazolták Dr. Jokin de Irala három országban - Peru, El Salvador, Spanyolország - végzett felmérései. Vö. MK 2011. 07. 26.) A magyar felmérések reprezentatívnak nevezik magukat, vagyis azt állítják, hogy a fiatalság egészének vizsgálatából születtek.

Egyidejűleg azt is tudnunk kell azonban, hogy vannak reményt keltő tények. A negatív számok mellett vagy ellenére, a magyar fiatalok többsége életre szóló házasságot, és több gyermeket szeretne, mint amennyit ténylegesen vállal. A magyar felmérés szerint a fiatalok **5%-a a tiszta életet választja**. Ez kevés, de sok is, mert erről alig tudunk. Hogy a mai körülmények között ők meg merik vallani, hogy ezt az utat választják. Vannak „nyugati” országok, ahol a **fiatalok 10%-a** vall így: vagyis ennyien merik ezt az életet választani, és szembeszállni a hamis világ sodrásával. Az Egyesült Államokban például évtizedek óta működik egy keresztény összefogás a szabad-szex ellen, az ifjúság helyes nevelésére, a jó házasság távlatában. Németországban egy 2010-ben végzett felmérés szerint a 14-18 éves korosztályban, a 2005-ös adatokhoz viszonyítva **ugrásszerűen növekedett** azok aránya, akik tartózkodtak a szexuális kapcsolattól. A

⁴ MR 1 Rádió, 2010. II. 24. 11.00 órás műsor

⁵ Vö. Ifjúság2008 18-19. old. Vö: <http://www.szmm.gov.hu/main.php?folderID=16426>

⁶ Vö. http://www.budapestedu.hu/ifjusagpolitika/ifjusag_2008.html

⁷ Kutatás a tinédzserek párkapcsolati attitűdjeiről. <http://index.hu/belfold/2010/09/24/szexfelmeres/>

2010-es felmérés szerint a német fiatalok 33%-a nem élt szexuális életet 17 éves koráig, és sokkal többen gondolkodnak az életreszóló kapcsolat távlatában, mint korábban.⁸

Van egy pont, ahol a társadalom és a család és az ember összeomlása talán annyira nyilvánvalóvá válik, hogy elkezdődik egy megtisztulási folyamat. Úgy tűnik Magyarországon is hasonló fordulatot küszöbén állunk. A néhány éve elindult tisztasági megmozdulások, mozgalmak, ha létszámuk még kicsiny is, de mindenütt arról számolnak be, hogy nagy örömet és érdeklődést váltanak ki sokakban. És kiderül, hogy **sok fiatal vágya a normális tiszta életre, de nincs, akitől segítséget kapjon ahhoz**, hogy képes legyen egy beteg társadalom sodrásával szembeszállni. A 2010-es felmérés jelzi, hogy a fiatalok jelentős aránya vágnak beszélni a szexualitás, a házasságra készülés témájáról, de nem kap ebben segítséget. Ez is mutatja feladatunk nagyságát.

A helyzet sokszorososan megnöveli a szülők, hitoktatók, lelkipásztorok felelősségét, hogy foglalkozzanak a témával. Ennek fontosságát aláhúzza az is, hogy a fiatalság vallás-, illetve egyház-elhagyásának egyik legfontosabb oka a szexualitás, illetve az ezzel kapcsolatos életkornak megfelelő vallási tájékoztatás- és támasz hiánya.

A kérdés országos felelőseinek lépniük kellene annak érdekében, hogy a katolikus iskolákban is legyen kötelező tananyag a korosztályok szintjének megfelelő képzés.

2. Könyvünk kézikönyv lehet, hitoktatók számára

E könyv szeretne egy modellt bemutatni arról, miként lehet átbeszélni serdülőkkel, fiatalokkal a szexuális kérdéseket, illetve mit lehet tenni annak érdekében, hogy beszélgetéseink hosszabb távon hatékonyak legyenek.

A könyv szerzője mintegy 40 éve gyakorolja a könyvben bemutatott „módszert” (amely természetesen az évek változásával sokat csiszolódott).⁹ Mint teológiai tanár, sokakat tanított e módszer alkalmazására, és számos pozitív visszajelzést kapott. Hallgatók, lelkipásztorok (sőt fiatalok, akik ilyen előadássorozaton részt vettek), ismételten sürgették, írja le, amit elmondott.

a) Melyik korosztály számára?

A szexuális kérdés elemi erővel a *serdülők* életében jelenik meg, és napjainkban a szexuális kapcsolatok is ugrásszerűen növekednek e korban (vö. az idézett felmérés adatait!). A téma szempontjából tehát a serdülőkor a legesélyesebb és egyben legveszélyeztetettebb kor.

A könyv elsődleges célja tehát, hogy a serdülőkkel foglalkozó nevelőknek segítséget adjon, a korosztály számára tartott találkozók levezetésére. A könyvben kidolgozott órák kiemelt célja hasonlóképpen az, hogy a serdülőknek megfelelő didaktikával, és az őket érintő kérdések feldolgozásával mutassa be a szexualitás helyét Isten tervében; illetve hogy rávezessen, mi a szerepe a szexuális kapcsolattól és az önös szexualitástól való tartózkodásnak, valamint hogy miként készít fel a „várakozás” az életre szóló házasságra.

Az anyag lényegében használható 18-23 éves nagyobb ifjúság számára is, vagy jegyesi beszélgetés segédanyagaként is (a 7-8. fejezet különösekként nekik szól); illetve sok fontos alapelvet megad, amelyek újak lesznek az előadók és a szülők számára is.

b) Tankönyv és olvasókönyv?

Egyidejűleg megkíséreltünk két célt és műfajt összekapcsolni. Hogy a kötet ne csak *hitoktatói kézikönyv* legyen, hanem *olvasókönyv* is a fiatalok számára. Erre indítást adott sok lektor: felnőtt szakemberek és a lektorálásra kért serdülők és fiatalok, akik mindkét szempontból használhatónak és érdekesnek találták a kötetet. – A könyv megjelenése óta minden korosztálytól érkezett visszajelzés, hogy számukra is sokat adott a kötet.

⁸ Vö. Jugendsexualität 2010. Vö. <http://www.bundesregierung.de/Content/DE/Artikel/2010/09/2010-09-02-jugendsexualitaet.html>

⁹ Az anyag vázlatos összefoglalását tartalmazza a több hazai teológiai főiskolán használt kézikönyv: Lelkipásztori szentségtan és az új evangelizáció. Bp. SZIT 2008. 215-220

A hitoktatás szempontjából törekedtünk felidézni a ténylegesen megtartott találkozásoknak, óráknak légkörét, témáit és kérdéseit, amelyeket a fiatalok érdekesnek éltek meg. Örömet jelentett a szerzőnek, hogy több ifjúsági hitoktató lektor azzal küldte vissza az anyagot, hogy engedélyt kért, hogy elkezdhesse tanítani azt, már a kézirat megjelenése előtt. Egyidejűleg több középiskolást és nagyobb fiatalot is megkértem „lektorálásra”. Hasznos ötleteik mellett sokan mondták, hogy magukkal ragadta őket az anyag, és meggyőzőnek találták.

Ugyancsak fontos visszajelzés volt középiskolás osztályfőnökök, tanárok reakciója, akik úgy ékítelték, hogy kis csiszolással a nem hívó tanárok-osztályfőnökök számára is segítséget jelentene a könyv, és sokan közülük örömmel fogadnák azt.

3. A szexuális kérdésekről való beszélgetés nehézségei – és ennek módja az anyagban

a) Miért félünk beszélni a szexualitás témáiról?

Miközben sok katolikus iskolában vagy ifjúsági csoportban beszélnek e kérdésekről, a legtöbb szülő, hitoktató, nevelő *nem meri ezeket szóba hozni*.

A félelem okait ilyen (lényegében érthető) módon szokták megokolni:

- Nem beszélek ilyen kérdésekről gyermekekkel, fiatalokkal, mert magam is *zavarba jövök*.
- Nem merek belevágni e témába, mert előre hallom a serdülő kimondott vagy ki nem mondott válaszát: atya vagy hitoktató néni vagy anyu - „ez régen így volt, de *ma más világban élünk!*”
- Nem merek túl magas követelményeket állítani, hogy *el ne riasszam* a fiatalokat.
- *Magam sem látom pontosan*, miként képviselhető az Egyház tanítása a mai, szabadabb világ érveivel szemben. Még kevésbé tudnék erről a fiatalok számára érthetően beszélni.

b) A csoportos beszélgetés – mint a kényes kérdések feloldásának eszköze

A nemiségről, szexualitásról való *beszélgetés egyik első problémája* valóban az, hogy a *téma kényes*: a serdülő elkezd feszengeni, ha erről beszélünk, és a szülő vagy a hitoktató hasonlóképpen.

A könyvben alkalmazott modell szerint **a téma megközelítésének alapvető eszköze a csoportos beszélgetés**. Ez sok kérdést megold.

Feloldja a téma intimitásával kapcsolatos feszültséget a beszélgetőben és előadóban egyaránt.

Tájékoztatót nyújt, irányt mutat a hittan vezetőjének, honnan induljon el: hiszen a témáról azért is nehéz beszélni, mert a serdülők és fiatalok ezzel kapcsolatos kérdései állandóan változnak; egy legutóbbi esemény vagy tv film új és új kérdéseket vethet fel. A csoportos beszélgetések segítségével kiderül, hogy most mi érdekli a csoportot.

Eszköze annak, hogy a fiatalok maguk lássanak be, és maguk fogalmazzanak meg olyan következtetéseket, amelyeket másoktól, külső tiltásként vagy parancsként aligha fogadnának el.

A beszélgetésnek, illetve beszélgetési *eredmények megosztásának norma-képző ereje van*. A fiataloknak pedig nagy szükségük van arra, hogy a másként gondolkozó világban megtapasztalják: nemcsak egyedül ők értenek egyet az Evangélium és a humánus éppen elhangzott elveivel, hanem társaik is!

A hittan vezető tehát – ha a csoportos beszélgetést alkalmazza - azzal a nyugalommal készülhet a találkozókra, hogy annak beindítója és *tartópillére a csoportos beszélgetés*. És arra fog épülni az egész óra.

A csoportos beszélgetések témái egymásra épülnek

A tanmenetben, illetve a fejezetekben/találkozókon egymás után következő témáknak, illetve a csoportos beszélgetéseknek témái egymásra épülnek. Az 1. órán lezajlott beszélgetés közös eredményeire épül a 2. óra, majd az előzőkre a 3. óra, és így tovább. A hitoktató vezetésével minden órán *markánsan összegezni* kell a csoportban megbeszélteket (amint ezt a könyv bemutatja), és fel kell írni azokat a táblára: „Ezek a mai eredményeink!” - A következő órát azzal kezdjük, hogy ezeket az eredményeket ismét felírjuk a táblára; illetve valamelyik csoportjának feladatává tesszük, hogy ők foglalják össze az előző óra anyagát, s ezután ez kerüljön a táblára.

Ez az ismétlés fontos az emlékeztetés és a „bevésés” miatt is, de még inkább azért, hogy a jelenlevők érezzék, hogy *olyan következtetésekre építünk, amelyeket ők maguk fogalmaztak meg*.

A kérdések és a párbeszéd elindítói

A csoportos beszélgetés során születnek kérdések, amelyeket a csoport jegyzője mond el a beszámolón; s amelyekre válaszolunk. Ez a párbeszédesség is élővé és *családiassá teszi az órákat*. – A beszélgetéshez, előadáshoz kapcsolódóan felmerülnek egyéb kérdések is. Szerencsés, ha megkérjük a résztvevőket, hogy írásban is fogalmazzák meg kérdéseiket: otthon, vagy egy-egy olyan órán, amelyen külön időt adunk azok leírására. A válaszokat kapcsolhatjuk a megfelelő témakörökhöz.

A könyvben - egy-egy témakörön belül - megjelennek olyan kérdések, amelyeket inkább a serdülők tesznek fel, míg másokat inkább az érettebb korúak. A serdülők, a fiatalok, illetve a házasság előtt állók kérdésfelvetései sok szempontból *eltérőek*. Bár elsődleges célunk a legtámadottabb korosztálynak, a serdülőknek megszólítása, a könyvben – mint olvasókönyvben – egyúttal az ifjúság többi korosztályához is szólni szeretnénk, ezért a különböző életkorokra és helyzetekre jellemző kérdéseket egyaránt felidézünk. Természetesen a *hittanórák alkalmával* a csoport vezetője a megfelelő korosztály kérdéseit helyezze előtérbe.

Hasznos, ha a találkozók előtt néhány héttel a *fiatalok kezébe adunk a témával foglalkozó keresztény könyveket*, s megkérjük a vállalkozókat (vagy mindenkit), hogy jegyezzék fel, mi tetszett nekik az adott könyvben, és milyen kérdések merültek fel bennük.¹⁰

4. A csoportbeszélgetés alapszabályai és vezetői

A csoport-munkába sokan a gyakorlás során maguktól beletanulnak, de fontos, ha a hitoktató legalább ennek alapelveit átismételi.¹¹

a) A beszélgető csoportok tagjainak száma

A beszélgető kiscsoport ideális létszáma 5-7 fő, de eredményes lehet már akkor is, ha egy-egy csoportban csupán 3-4 ember van. Könyvünkben minden órán 2-3 beszélgető csoporttal számolunk, feltételezve egy 10-20 fős hittancsoportot. Nagyon kis hittancsoport esetén a legfontosabb 1-2 kérdéstről beszéljünk csoportos beszélgetés formájában. A csoportok létszáma (főleg ha nincs képzett vezetőjük) lehetőleg ne lépje túl a 6-7 főt. (Esetenként, lehet nagyobb a csoport, ha pl. kényes téma esetén kevés a felelős vezető.)

b) Egy órán 2-3-4 kérdést is felteszünk

Érdekesebbé teszi a feldolgozást (különösen nagyobb létszámú csoport esetében, de a jelzett 3-4 fős csoportokkal való munkában is) ha ugyanazt a kérdést *több szempontból* is átgondolják, illetve több oldalról világítják meg, illetve ha több témát dolgoznak fel a csoportok, ily módon a találkozón szereplő több kérdéssel is foglalkozni tudnak, és ezzel megkönnyítik a témák kidolgozását.

A csoportok beszámolóiban során a különböző kérdéseket feldolgozó csoportok figyeljenek egymásra, mert lehetőségük van arra, hogy az előző csoport megfogalmazásait saját meglátásaikkal kiegészítsék.

c) Lányok és fiúk

A nemiség témáiról általában külön csoportban beszéljenek a lányok és a fiúk. Minél inkább a serdülés elején járnak, ez általában annál inkább szükséges. A lányok általában szívesebben beszélnek a nemiség témáról, míg a kis serdülő fiúk nehezebben szólalnak meg a csoportban ilyen témákról. A fiúkat tehát őket

¹⁰ Fiataloknak ajánlható könyvek: Bonacci Mary Beth: Igazi szerelem. Bp, SZIT, 2008; Quoist, Michel: Beszélj nekem a szerelemről. Szent Gellért, Bp, 1994; Quoist, Michel: Szeress! (Dani naplója) SZIT, 1989; Dobson: Az élet küszöbén. Debrecen, Új Remény. 2009; Cloud H., Townsend J: Randikalauz. Bp. Harmat. 2007; Vanier, Jean: Férfinak és nőnek teremtette, Vigilia, 1993; Trobisch Walter: Kettesben. Bécs, OMC, 1978; Trobisch Walter: Szerettem egy lányt. Bécs, OMC, 1976; Josh McDowell: Miért várj? Bp. Timóteus Társaság;

¹¹ A témához vö. Búzás László: Csoportmunka. Budapest, Tankönyvkiadó 1974, 1980.; Jálcs Ferenc: Testvéreink hite. Kecskemét, Korda, 1995; Petriné Feyér Judit: A problémaközpontú csoportmunka. Bp. Gondolat, 2004. A témát összefoglaló írás található e könyv szerzőjétől: www.kapmegyer.hu honlapon, Tomka Ferenc atya írásai között.

beszélgetésre serkentő megszólításokkal kell a beszélgetésre indítani, vagy megelőző négy szemközti beszélgetéssel. Hiszen maga a téma mélyen érinti őket. A fiúknál megkezdődik a magömlés, illetve az önkielégítés. Az önkielégítés sokkal gyakoribb a fiúknál (a 2010-es felmérés szerint a fiúknak 8%-a 10 évesen végzett először önkielégítést, 10%-a 11 éves korban, 22%-a 12 évesen, 23%-a 14 éves korban! Míg a lányok esetében ezek az arányok mintegy negyedét teszik ki a fiúkénak, illetve pl. a 10 éves lányoknál 1%-os ez az arány!!).

d) Hogyan foglalja össze a beszámolókat a hitoktató?

A beszámolók végén *a csoport vezetőjének úgy kell összefoglalni az elhangzottakat*, hogy a könyvben **megfogalmazott szempontokat emelje** ki belőlük; illetve ha szükséges, úgy vezesse tovább (csiszolja össze) az elhangzottakat, hogy annak alapján kiemelhesse belőlük azokat a szempontokat amelyeket, a könyv útmutatása szerint ki kell emelni. Hiszen a cél, hogy olyan megfogalmazásokkal foglaljuk össze témánkat, amelyek összefoglalják a mondandó lényegét, megjegyezhetőek a fiatalok számára, és a következő órán segítségünkre lesznek, hogy ezekre építve folytassuk az órát. De minden úgy történjék, hogy a kiemelés a csoportok eredményeire épüljön, és a résztvevők érezzék, hogy lényegileg az ő megfogalmazásaik kerülnek táblára.

A vezető feladata tehát kiemelni a jót a csoportok beszámolóiból! Még a félreérhető szavakat is úgy kell összefoglalnia, hogy azt emelje ki belőlük, amiben igazuk van ... Ekkor érzi a fiatal, hogy valóban az ő gondolataikra épül a következtetés. Vezetői hiba: ha azonnal kiigazít, ha hamar azt mondja, hogy ez vagy az rossz. (Erre csak végső esetben, szélsőséges kijelentésekkor kerüljön sor. Ilyen esetben is az empatikus vagy tükröző beszélgetés módszerével: vagyis úgy, hogy az is megértve és ne támadva érezze magát, aki netán tévesen fogalmazott!)

e) Milyen kérdéseket szabad csoportos beszélgetésre feltenni?

A csoportbeszélgetés, illetve csoport számára feltett kérdések megfogalmazásának alapvető szabálya, hogy olyan kérdést szabad feltenni, amelyre vonatkozóan a kérdeztettek alapvető ismeretekkel rendelkeznek, vagyis amelyre pozitív irányban tudnak válaszolni. Azaz a kérdést úgy kell feltenni, hogy az pozitív irányba indítsa el a gondolkodást. – A könyvben szereplő kérdésfeltevések a katolikus hitben némileg már formálódott fiatalok számára hangzanak el. Ha nem ők vannak többségben az előadássorozaton, estenként csiszolni kell a kérdést: és csak olyan kérdést szabad feltenni, amely többségüket pozitív irányú gondolkodásra és válaszra indítja. (A könyv alapvető kérdéseit minden hitbeli előképzés nélküli fiataloknak is fel lehet tenni. Pl. hogy mikor rossz, és mikor jó egy házasság stb.)

A rossz kérdésfelvetés tragikomikus példája: Egy korábbi, témával foglalkozó, és a csoportbeszélgetésre is meghívó előadásom után egy atya méltatlankodva mondta, hogy nála teljesen visszafelé sült a csoportbeszélgetés. Kérdeztem, hogy miért? Elmondta, hogy feltette a fiataloknak a kérdést: „szerintetek szabad e csókolódnia serdülőknak?” A többség igennel válaszolt. És miután így válaszoltak, nagyon nehéz volt őket más véleményre téríteni. – Ez egy tipikus rossz kérdés volt. Olyanról nem szabad kérdést feltenni, amiről előre tudható, hogy a fiatalok félre vannak tájékoztatva. – Ha rosszul válaszol a csoport, válaszuk – miután az a közösség előtt elhangzott – csoport-normává válik, és rontja a helyzetet.

f) Ki vezetheti a csoportot?

A csoportos beszélgetés általában működik különlegesen képzett vezető nélkül is. Általában a hittancsoport tagjai közül választunk egy érettebb fiatal vezetőnek. Amennyiben kényesebb vagy félreérhető téma kerül szóba, akkor van szükség olyan vezetőre, aki segíteni tud, hogy helyes irányban tartsa a beszélgetést, és aki képes arra, hogy a beszámoló alkalmával *pozitív lényeg*et emelje ki belőle. Jelen sorozatunkban a legtöbb témát, beszélgetést vezethetik a korosztálybeli fiatalok is. Érett, felnőtt vezetőre elsősorban az 5. találkozón van szükség, a tisztaság, illetve tiszta öltözködés témában. Ezen a találkozón a fiúk és lányok külön beszélgessenek, saját nembeli érettebb vezetővel, mert ez a találkozó mindkét nem számára, és az öltözködést tekintve különösen a lányok számára, kényes kérdéseket is vet fel. A vezetőknek a találkozó előtt át kell tanulmányozniuk a fejezet anyagát, hogy átgondolhassák azt, és a kérdésre adott válaszok logikáját.

5. Nevelési szempontok és teendők

a) *Megérteni és életre váltani*

A mai keresztény hitoktatás, illetve katekézis alapelve, hogy *értelmesen* szóljon a hit kérdéseiről, és hogy minden hittanóra életet-alakító legyen, és az *életben folytatódjék*. Ez az elv kiemelten érvényes témakörünkre.

Megérteni

A témával foglalkoznak jó előadássorozatok vagy hittanok. De emellett általános a panasz, hogy e kérdéskörben a fiatalok nem kapnak értelmes válaszokat, inkább csak fejcsoválásokat, vagy tilalmakat.

A könyvben leírt anyagot évtizedeken át alkalmazva a szerző azt tapasztalta, és az első kiadás után többen hasonló tapasztalatról számoltak be, hogy mennyire boldoggá tudja tenni a fiatalokat, ha értelmes válaszokat kapnak kérdéseikre: olyan válaszokat, amelyeket esetleg el is tudnak mondani a hozzájuk közel állóknak. Ez megalapozza a fiatalok saját biztonságát, és megalapozza őket apostoli küldetésükben is.

A szerző a hitoktatók lelkére szeretné kötni, hogy emeljék ki, és óráról órára (pl. a csoportbeszélgetések által is) ismételjék a fejezetekben kiemelt *értelmes* alapelveket, hogy a fiatalok ne csak belássák, hanem *meg is jegyezzék* a „tanultakat”, és nehéz helyzetekben képesek legyenek azokat emlékezetükből is „elővenni”!

A legutóbbi előadássorozat után néhány hónapon belül több 17-19 éves lány és fiú jött hozzám, hogy megköszönjék a találkozókat, mert (mondták) most kezdődő együttjárásukban irányt mutat nekik. Többen elhozták barátjukat, barátnőjüket, hogy együtt beszéljék meg az együttjárás alapelveit. Egy előző év hasonló előadásainak gyümölcse, hogy több leány nem hívő barátja már jár ifjúsági vagy felnőtt hittanokra. (Amint erről a 7 fejezet tanúságtételei között olvashatunk.)

Egy fiatalember és egy leány elmesélte, hogy nekik sikerült a hallottakat úgy továbbadni éppen viharba került barátaiknak, hogy azok (részben) megértették, amit mondani akartak, egyikük pedig elkezdett járni hittanra, mert megértette a téma horderejét.

A könyv megjelenése után sok felnőtt, szülő is jelezte, hogy neki mint régóta házas szülőnek is sok megvilágosodást adott a könyv. Érdekes tehát a szülőknek is ajánlanunk a kötetet, saját maguk számára is, és a nevelés céljaira is.

Életre váltani

Minden óra végén megfogalmazunk egy evangéliumi feladatot, majd a következő órán meghívunk annak megbeszélésére. Vannak hitoktatók, akiknek számára ez a „műfaj” (a lelki feladat, és annak megbeszélése) ismerős, mások számára kevésbé. Egyházunk hitoktatási dokumentumai a zsinat óta arra hívnak, hogy a hittan *ne elmélet legyen, hanem vezessen az életre*.¹² A könyvben a szerző törekedett visszaadni azt, ami ilyen találkozókon általában történni szokott. Így minden óra elejére bejegyezte, hogy beszéljék meg a múlt órán tett elhatározásokat.

Megrázó a tapasztalat, hogy ha a fiatalok elkezdik élni a hétköznapi életben az evangéliumi élet-feladatokat, a jézusi szeretetet, lelkük megnyílik a témák nagy evangéliumi kihívásaira, illetve a keresztény küldetés számára. „Mi átmentünk a halálból az életbe, ha szeretjük testvéreinket”, mondja szent János apostol (1Jn 3,14). Csak a jézusi szeretet gyakorlása nyitja meg értelmünket is, hogy átmenjünk a „halálból”, a világ homályából a jézusi Életre.

A könyv evangéliumi „házi feladatai” mind a jelen világban való helytállást, mind a házasságra való felkészülést akarják szolgálni (amint ezt témáról témára a könyv megfogalmazza). Keveset érne, ha csak a házasságra készülés elméletéről beszélnének, és nem segítenék a ránk bízottakat a személyes hitnek, érlelődésnek és a kapcsolat-teremtés módjainak (a szeretet-nyelveknek) elsajátítására. – Ezeket gyakorolva tapasztalja meg a fiatal, hogy a kereszténység valóban életet alakító isteni valóság. És így jobban megtapasztalhatja azt is, hogy csak olyan fiatallal érdemes kapcsolatot kezdenie, aki hasonló módon él, aki tud küzdeni saját megújulásáért, és a szeretet-kapcsolatért. A feladatok utalnak arra, hogy a hívő fiatal hivatott és képes arra, hogy esetenként ő vezesse el ilyen evangéliumi „gyakorlatokra” ismerősét, barátját, kedvesét.

¹² CT 22; KÁD 59, 67-68, 241 stb.

Minden hitoktató tapasztalja, hogy amikor az evangélium megélésére hívja meg a fiatalokat, *először neki magának kell elmondania, hogy ő hogyan éli Isten Igéjét*, vagy konkrétan: hogyan élte a mai napon vagy az elmúlt héten Jézus szeretetre való meghívását, illetve a találkozók „házi feladatait”, illetve az evangélium „forradalmát” vagy „kalandját”. - Kedves hitoktató: számodra izgalmas „kaland”-e az Evangélium? Tud-e minden nap új fényt adni életednek? A mindennapos újrakezdés, az ellenség szeretete, a szenvedés felajánlása? Hiszen erre az örömteli kalandra - az Örömhírre - kell meghívunk a fiatalokat! Sőt arra kell meghívunk őket, hogy barátjaikat, vagy párjaikat is meg tudják hívni erre a „kalandra”. (Ha e kijelentés nem volna valakinek kézenfekvő, ennek fontosságáról bőven lesz szó a könyvben.)

b) „Szülői értekezletek” - a találkozások előtt

Korunk liberális erkölce vagy erkölcs-nélkülisége sok szülőt is megzavar. A filmek, a média, a közvélemény olyan szexuális magatartás-modelleket nyújt, amelyek magukat a leghaladóbbnak és legemberségesebbnek mutatják be, de távol állnak a hagyományos humán és keresztény magatartástól. Sok szülőnek nincs módja tisztázni, mi a helyes magatartás. A felmérések szerint a magyar népesség 58,2%-a, a fiatalok 74,5%-a vallja, hogy a fiatalok először éljenek élettársi kapcsolatban, és azt követően házasodjanak meg.¹³ Ezért mindenképp magukkal a szülőkkel kell megismertetnünk a keresztény elvek ésszerűségével, majd segítséget kell nekik nyújtatnunk abban, miként beszéljenek a kérdésről gyermekeikkel.

Egy a témában először tartott előadássorozatom során ébredtem rá a szülők előkészítésének jelentőségére. A könyvben bemutatott szellemben beszélünk a fiatalokkal a házasság előtti tisztaság szerepéről, és ők az órán egyet is értettek a mondottakkal. Néhány nap múlva jött egy, a kérdésben már közelebről érintett fiatal, és azt mondta: „Megkérdeztem (vallásos) édesanyámat, hogy ők így készültek-e házasságukra. Zavarba jött, de aztán őszintén azt válaszolta, hogy nem. Pedig az ő házasságuk jó.”- Láttam, majd a későbbiekben is tapasztaltam, hogy ennek a fiatalnak számára a kérdés eldőlt: egy fiatal számára minden egyéb magyarázatnál fontosabb anyja tapasztalata. Hogyan kerülhetjük el a hasonló zsákutcákat?

Ezóta a tapasztalat óta rendszeresen tartok előadásokat a szülőknek, a fiatalokkal való találkozások előtt. Három találkozót szoktam rendezni, amelyeken tájékoztatom őket, miről tervezek a fiatalokkal beszélgetni. Elmondom nekik összefoglalva azt, amit könyvünk tartalmaz. Napjainkban már a gender-ideológiáról is kell szólni, amely mostanában kezd lappangva és rejtezkedve betörni a nyugati társadalmakba.¹⁴ – A szülők 99%-a megrendülve, olykor könnyek között mondja: bárcsak minket is így felkészítettek volna annak idején. (De máig is előfordul, hogy amikor egy-egy szülő nem vesz részt ezeken a találkozókon, ő súlyosan összezavaró válaszokat tud adni gyermekének; azáltal, hogy magyarázat nélkül megvallja, hogy „mi sem így készültünk”.)

Mit mondjunk azoknak a szülőknek, akik nem a keresztény ideál szellemében készültek a házasságra? – Miután bemutattuk nekik, miért jó a házasságra való tiszta felkészülés, segítenünk kell őket, hogy a kérdést *önmagukban is rendezni tudják*, és szembe tudjanak nézni majd gyermekükkel, akik serdülő vagy házasság előtt álló korukban feltehetően felteszik majd nekik a kérdést.

A megoldás így foglалható össze: Kedves szülő. Ha te beláttad, hogy ez helyes út, amelyről most beszélünk, és erre hív az Egyház is, állj Jézus elé. Lehet, hogy fiatal korodban nem is hallottál erről az ideálról, és teljes jóindulattal cselekedtél, ahogy cselekedtél; vagy lehet, hogy sejtetted, hogy nem egészen jó, amit teszel, de tetted, amit tettél. Lényeg, hogy mindezt tedd most a Megváltó és irgalmas Jézus szívébe. – Köszönd meg neki, hogy most átlátod a kérdést, és imádkozz, hogy tudd gyermeke(i)det ennek szellemében segíteni. – És ha gyermeked megkérdez, hogy te hogyan készültél? Azt mondhatod neki, hogy

¹³ Vö. Spéder Zsolt: Változások a házasság, család mutatóiban az ezredfordulón. In: Andorka Rudolf: Bevezetés a szociológiába. Budapest. Osiris, 2006, 420. – Ez 2005-ös adat. A helyzet azóta romlott.

¹⁴ Vö. Röviden szóltunk róla a 6. fejezetben. Áttekintés ad a kérdéstről a Családok Pápai Tanácsa által kiadott családi lexikon. Fontosabb cikkeinek fordítása megjelent: az Embertárs c. folyóirat 2008/1. számában (vö. www.embertars.hu - a gender cikkek a főoldalon). Vö G. Kuby: A nemek forradalma. Bp. Kairosz, 2008; Dominik Klenk (szerk.): Gender Mainstreaming. Kairosz, 2009. (http://www.magyarokurir.hu/fajlok/hirek/25881/A_nemek_forradalma.pdf). - Légrövidebb áttekintést lásd: <http://www.kapmegyer.hu/?q=node/3847>

te nem kaptál ilyen felkészítést, vagy számodra nem volt fiatal korodban ilyen világos ez a kérdés; de *ma tudod, hogy ez a helyes út*. Ezért ajánld neki ezt, mint a legjobb utat!

c) Tanúságtevő házaspárok, jegyesek

A házasságra való helyes felkészülésről sajátos hitelességgel beszélhetnek olyan párok, akik maguk az Egyház ideáljának szellemében készültek vagy készülnek házasságukra.

Több lelkipásztor mondja, hogy ő nem ismer plébániáján olyan házaspárokat vagy jegyeseket, akiket tanúságtételre merne hívni, vagy nem eléggé ismeri plébániájának híveit ilyen szempontból. – A szerző is tapasztalta saját lelkipásztori életében, hogy néha éveket kellett várnia, míg ilyen párokra talált, illetve amíg egy általa ismert, és az egyház szellemében vezetett generáció felnőtt, házasságot kötött, akik alkalmassá lettek, hogy elmondják a fiataloknak a témában megélt tapasztalataikat. Könyvünk bemutat több ilyen tanúságtételt.

Míndezek mellett sok plébánián vagy közösségben találhatunk hívő házaspárokat, akik – ha esetleg nem is tökéletesen az egyház szellemében készültek a házasságra – az évek multával elmélyültek a keresztény hitben, és hívő tapasztalatokkal rendelkeznek a keresztény házasság több kérdéséről; sőt talán azt is el tudják mondani, hogy (ha ők nem is így készültek), miért tartják jónak, ha a fiatalok a keresztény szellemben készülnek a házasságra. Ha a hitoktató, a lelkipásztor megismer ilyen családokat, az ő tanúságtételük különös ajándék a fiatalok számára.

A kérdés mindenképpen kihívás a lelkipásztor, a hitoktató számára: törődik-e eléggé a serdülőkkal, fiatalokkal, házasságra készülőkkel, jegyesekkel, fiatal házasokkal. Hiszen – legalábbis az évek multával – belőlük kellene kialakulnia a témában tanúságot tevők csoportjának, akik aztán pl. a jegyesi beszélgetéseken is a lelkipásztorkodás segítségére lehetnek. (Különösen példaadó, ha egy-egy katolikus iskola nevelőjének marad arra energiája, hogy az iskolából kikerült lelki gyermekeivel, vagy azok legjobbjaival törődjön, és ily módon olyan élő házaspárokkal legyen kapcsolatban, akiket aztán tanúságtételre hívhat.)

Sokfelé vannak plébániák országunkban is, amelyeken a jegyesekkel olyan elmélyült beszélgetéseket tartanak, hogy belőlük ki tudnak alakulni házas csoportok. Lehetnek ezek olyan jegyesek is, akik már úgy jelentkeztek jegyes-oktatásra, hogy együtt éltek (amint ez ma eléggé általános). A könyv is hoz ilyen példákat, és bemutatja, hogyan lehet az együtt élő jegyesekkel is megértetni, milyen erőt nyerhet eljövendő házasságuk abból, ha a házasság előtti időre felfüggesztik testi kapcsolatukat, és a szerelem energiáit az egymáshoz való lelki közeledésre fordítják. Azok a párok, akik ilyen módon átrendezik életüket sok plébánián alkalmassá válnak arra, hogy (bár ők korábban nem így kezdték, de később így folytatták!) tanúságot tegyenek a fiatalok előtt a tiszta készület kapcsolat-erősítő erejéről, és a szentségi házasságra való tiszta felkészülés szépségéről.

Országszerte vannak **csoportok, mozgalmak, plébániák**, ahol különös gonddal foglalkoznak a házasságra való jó felkészítéssel a különböző korcsoportokban. Alkalmassint lehet ilyen helyekről is tanúságtevőket kérni. Az is fontos, hogy a fiatalok halljanak olyan csoportokról és mozgalmakról, amelyekben fiatalok elkötelezték magukat a tiszta életre, s talán még kapcsolatot is vegyenek fel velük. (A könyv ebben is segítséget akar nyújtani, amikor több ilyen mozgalmat ismertet a fejezetekben, vagy azok végén az Úttörők cím alatt.)

d) A közösség és a hívő kapcsolatok szerepe

Rendkívüli ajándék a fiatal számára, ha érthető áttekintést kap a sexualitás, szerelem, házasság humán és keresztény szemléletéről. De ez önmagában általában nem elegendő a probléma távlati megoldására.

A fiatal visszakerül abba a környezetbe, amelyben ellenkező törvények uralkodnak. És ha berobban életébe a szerelem, ez gyakran veszélyezteti őt, hogy a fellobbanó ösztönök hatására elhomályosodjon benne mindaz, amit korábban belátott. Mi tehát a megoldás?

Az Egyház számos dokumentuma megfogalmazza, hogy a keresztény személyiség kialakulásához – mai közösség nélküli társadalmainkban különösen is – pótolhatatlan a hitből élő közösség támogatása. A Catechesi Tradendae, a hit átadásáról, illetve a hitoktatásról, a katekézisiről szóló dokumentum így ír: „A

terméketlenség veszedelme fenyegeti a katekézist, ha a hit-tanulót nem fogadja be olyan közösség, amely a hitből él.¹⁵ „A keresztény közösség (illetve a hitoktató) képtelen a (gyermek-, vagy ifjúsági) katekézis huzamos végzésére, ha nem veszi körül a felnőttek cselekvésének (példájának) kedvező környezete.” „A katekézis *hiábavalóvá válnék*, ha a felnőttkor küszöbére érkező embert magára hagyná.”¹⁶

Állandó tapasztalatom, hogy a legkomolyabb fiatalok is megzavarodhatnak a fellobbanó szerelem hatására. Ha ilyenkor találnak egy olyan szülőt, hitoktatót, barátot, lelkeségi mozgalmi vagy plébániai csoportot és kiemelten egy lelkivezetőt, akiben meg tudnak bízni, és akinek segítségét merik kérni, akkor a kérdés megoldódhat. – Szinte állandó fordulat a szerelmes fiatalok szavai között, a beszélgetések kezdetén: „Atya, nem értek semmit...” Majd a beszélgetés végén megvallják: „Most ismét mindent értek, de félek, ha újra a barátom közelében leszek, megint elhomályosul minden”.

A fiatalokat tehát a hívő közösség-csoport, illetve a hívő szülő, család, barátok, lelkivezető tarthatja meg biztonsággal (amennyiben a fiatal legalább valamelyikükben megbízik). A hívő „segítőnek-vezetőnek” pedig állandó feladata, hogy a személyes támogatáson túl arra is segítse a fiatalot, hogy az folytonosan mélyítse imáit, Isten-kapcsolatát, szentségi életét, másrészt folyton keresse a helyét és küldetését a keresztény közösségben, az Egyházban, majd ezáltal a világban.

A fiatalok házasságra való felkészítésének – amint minden lelkipásztorkodásnak - *alapfeltétele* tehát a *közösség*. Minden lelkipásztori gondoskodásnak első lépése a hívő közösség kialakítása.¹⁷ Kezdetben lehet a közösség kicsi, amely akár csak 2-3 együtt gondolkozó fiatal vagy házaspár szeretet-kapcsolatában jelenik meg. A továbbiakban az ő küldetésük, valamint a lelkipásztori gondoskodásé, hogy törekedjenek az értéket hordozó kis csoporthoz új társakat kapcsolni. Valamikor így fejlődött az ős-egyház, és azóta minden szerzetesi és megújulási mozgalom; kicsiny mustármagból növekedtek nagy fává, ahogyan Jézus megígérte.

b) Egy elkötelezett mag „kinevelése”

Az elkötelezett közösség (közösségi mag) kialakítása az első feladatok közé tartozik katolikus iskolákban és plébániai csoportokban egyaránt. Mert egy ifi csoport vagy egy osztály képes elindulni a jó irányba, de gyakran jelen vannak közöttük a szexualitásról már más véleménnyel és tapasztalattal rendelkezők is, akik rövidesen képesek elérni, hogy elhúzzák társaikat a rossz irányba.

A nagy szent egyházi megújulásoknak, vagy magának Jézusnak is az volt a „módszere”, hogy bár sokakat megszólítottak, kiválasztottak egy-egy kicsiny elkötelezett csoportot, akik a megújulás magjává, biztosítékává lettek. – Mi is általában csak úgy tudjuk biztosítani, hogy fiataljaink képessé váljanak arra, hogy szembeszálljanak a társadalmi normákkal a tiszta erkölcs kérdésében, ha külön foglalkozni kezdünk egy válogatott csoporttal, akik valóban elkötelezik magukat. Kiváló példa erre a Nyíregyházi Katolikus Gimnáziumban elkezdett Filia közösség, vagy a megújulási mozgalmak közösségei, amelyeknek elkötelezett tagjai közé csak olyanok léphetnek be, akik valóban elkötelezték magukat. Ők továbbá állandó támogatást kapnak az elköteleződéshez való hűségre, rendszeres összejövetelek, lelki napok stb. által. Mindezek nélkül egy előadássorozat eredményei hamar semmivé válhatnak. Így viszont ők válnak képessé arra, hogy kovásszá legyenek mások számára is.

Amennyiben nem találunk lehetőséget egy ilyen erős mag létrehozására, megoldás jelenthet, hogy a legkomolyabb fiatalokat kapcsolatban hozzuk olyan csoportokkal vagy ifjúsági mozgalmakkal, amelyekben elkötelezett fiatalokhoz kapcsolódhatnak.. (Vö. 1., 2., 5., fejezet végén az Úttörők c. pontban bemutatunk ilyen hazai csoportokat, illetve ezeken túl, a hazai lelkeségi mozgalmakban általában találhatóak ilyenek.)

6. Néhány radikális állításról

A könyv néhány „erős” evangéliumi kijelentést tartalmaz, amelyekről szükséges néhány szót szólnunk.

¹⁵ CTr 24

¹⁶ CTr 43 vö. 24, 56-57; ÁKD 35, 129

¹⁷ Vö. NMI 42-43

a) *Biztos Út?*

Súlyos kijelentés maga a könyv címe: „Biztos út”. Persze, Jézus biztos! De van a házasságnak „biztos” útja? Mondhatjuk egy serdülőkori felkészülésben, hogy ez az út biztosan jó házassághoz fog vezetni?

A kérdést bizonyára mindenki felteszi, aki komolyan foglalkozik a témával. A teológia azt válaszolja, ha valaki feltétel nélkül rábizza magát Isten akaratára, és követi a Lélek vezetését, az biztosan Isten útján fog járni. De látva a mai sok válást, köztünk keresztény emberek válásait is, felmerül bennünk a kérdés, merhetünk-e a házassági felkészülés vonatkozásában „biztos útról” beszélni? Lehet-e olyan konkrét számszerű kijelentést tenni, amelyet a könyv tesz, a 2. fejezet II. pontjában? - „Amíg a világban **egy megkezdett párkapcsolatnak** (ide számítva a fiataloknak felelőtlenül megkezdett kapcsolatait is, amelyet legalább az egyik fél komolynak álmodott) legfeljebb **30% esélye** van arra, hogy „megmaradjon”, a **mélyen keresztény módon készülőknek 95%** (a szerző tapasztalata szerint 99%) **az esélye** (ha megmaradnak a megkezdett úton).

A könyv az adott fejezetben hosszan foglalkozik ezzel a kérdéssel. Több adatra és felmérésre hivatkozik, és meghatározza, kikről állítja, hogy az ő házasságuk biztonsággal életreszólónak mondható. – A hitoktatóknak, lelkipásztoroknak komolyan végig kell gondolniuk, és át kell imádkozniuk a kötetnek ezeket az oldalait, illetve az ott felsorakoztatott szempontokat. Ez megerősítheti őket abban, ami a mély keresztény hit meggyőződése, és a szerző életének is személyes (és egyben tudományos, a tények terén ellenőrizhető) tapasztalata, hogy helyes és „érdemes” a fiatalokat a radikális tisztaságra vezetnünk.

b) *Ha a leány nem adott semmit a testéből partnerének, az vagy elhagyta őt, vagy az eseteknek ugyancsak 95%-ában megtért?* (vö. 7. fejezet.)

Ez az előzőhöz hasonló súlyos, egyeseket talán vitára ingerlő kijelentés. Szabad-e ilyen leírni? Szabad-e leírni olyan helyzetben, amelyben tudjuk, hogy a fiatalok jelentős része ad a testéből partnerének (és jó eset, ha csak „darabkákat”). Szabad-e ezt leírni, amikor keveseknek van módjuk olyan lelki képzésben, lelki vezetésben és közösségi támaszban részesülni, mint amilyenre könyvben idézett példák és tanúságtételek utalnak stb. És egyáltalán, lehet-e ilyen állítani? – A szerzőben is támadtak kérdések, mit szabad ebből leírni, és többek tanácsát kérte a döntésben. A véleményük az volt, hogy ha ezek tények (amelyek ma is ellenőrizhetőek!), akkor le lehet írni. És le is kell írni, hogy ezek a tények tanúságot tegyen az evangéliumi radikalitás „százszoros terméséről” (vö.: Lk 8,8); a radikálisan tiszta és jézusi út termékenységéről.

Amikor a könyv első helyen a serdülők hitoktatóihoz fordul, abban a tudatban is teszi, hogy a serdülő korosztály egy részének még van lehetősége arra, hogy tisztán, seb nélkül, kezdje meg kapcsolatait, majd lépjen egy szent és gyönyörű házasságra. Ennek feltétele, hogy a serdülő elegendő, súlyos motivációt kapjon arra, hogy érdemes tisztán élnie, tisztának maradnia. (Természetesen a könyv, illetve a megfelelő előadások mindemellett biztatnak a „második szüzességre”, az újrakezdésnek lehetőségére is.)

c) *A jegyesség, mint „szenzitív periódus”* ugyancsak új, nem feldolgozott téma (a 8. fejezetben).

Azért sincs kidolgozva, mert elválaszthatatlan kapcsolatban áll a tiszta házassági felkészüléssel, ezt pedig (túl azon, hogy ma nem divatos téma) nehéz csupán szociológiai eszközökkel vizsgálni. Újdonsága miatt a szerző kéri a könyvet tanítókat, használókat, hogy alaposan gondolják át ezt a témát is: érdekességet és örömet jelenthet számukra is. – E téma csatlakozik az előbbieken jelzettekhez, és azok radikalitásához. Ez is a szerző személyes, lelkipásztori, és tudományos módszerekkel is megfigyelt tapasztalatai-kutatásai közé tartozik, amelyek ugyancsak igazolják a tiszta élet „százszoros” gyümölcseit.

d) *Meddig lehet elmenni?*

És a kézenfogva járás?

A témával foglalkozó szinte minden keresztény könyv felteszi ezt a kérdést, és lényegileg hasonlóan válaszolnak is arra. Valójában azonban itt-ott komoly eltérések is vannak a válaszok között, hasonlóan, amint azok között a válaszok között is, amelyet az ifjúsági vezetők vagy hittanárok adnak a fiataloknak. (Amint ezt a szerző leginkább a gondjára bízott fiataloktól tudja: akiknek barátai nem egyszer

lelkivezetőjükre hivatkoznak, aki engedékenyebb.) Van, aki csak tilt. Van, aki fél a tiltástól, és félreérthető általános válaszokat ad. Van, aki nyitva hagy sok kis kaput. Végül is igaz, hogy mindenkinek önmagának kell, a saját körülményeinek megfelelően, megtalálni a választ... – A könyv, a szerzőnek és sok nevelőnek tapasztalatát követve elsősorban nem tilt, de magasan kiemeli a *kapcsolat-építés* feladatát és nagy lehetőségét a szerelem során. Ezzel kapcsolatban jelenti ki: minél tisztábbnak sikerül maradnod hited és eszed segítségével (minél kevésbé hozod mozgásba az erotikus gerjedelmeket), annál teljesebben járod a „biztos utat”, amely a jó házassághoz vezet. Ez az utolsó szempont is kapcsolódik az előző a), b), c) pontok gondolataihoz. Az itt felvetett kérdésre adott teljes válasz pedig bizonyára csak a könyv elolvasása után áll össze az olvasóban, a hitoktatóban is. A szerző mégis fontosnak érezte, hogy hitoktatókhoz szóló szempontok között szóljon erről is: mint a radikálisan tiszta szemléletnek a könyvben szereplő egyik szempontjáról. – Kiegészítésül, és biztatásul el kell mondania: hogy amikor a fiatalok nem tiltásokat vagy parancsokat hallanak, hanem értelmes következtetéseket, amelyekre nem kis részben *maguk jutottak el*, sokan örömmel vállalkoznak ennek a biztos útnak járására. (Igaz ez akkor is, ha mindig vannak, akik a világosan belátott jót sem képesek követni, az akaratgyengeség, az érzelmek irányítják életüket.) A lektorálásban résztvevő fiatalok valamint az út kritikus részét már bejárt fiatal párok közös javaslata volt, hogy a könyv címe ez legyen: *Biztos út*.

A könyv megjelenése országosan rendkívüli pozitív fogadtatásban részesült. Mutatja ezt, hogy nyár végén egyszer már utána kellett már nyomni, a jelen anyag pedig egy javított új kiadás melléklete.

Az országos papi családkonferencián, amelyet Bíró püspök atya fog össze, 2010. szeptemberében Leányfalun, egy mély és megrázó csoportos, majd plénum-beszélgetés követte a könyv bemutatását. Sok pap megvallotta, hogy ők úgy elbizonytalanodtak ebben a kérdésben, hogy már nem tudták mitévők legyenek (látva pl. hogy a házasságra jelentkező jegyesek szinte mind együtt élnek, és hasonlóan azoknak a fiataloknak jó része is, akik még eljárnak templomba). Mások őszintén megvallották, hogy teljesen elbizonytalanodtak abban is, megfogalmazhatnak-e még ők elvárásokat a fiataloknak, miközben a szabad-szex világ veszi körül őket, és mindenki ezt tartja természetesnek. Nem taszítják-e el maguktól a még megmaradt fiatalokat, ha egy „szigorú” testi tartózkodást ajánlanak nekik. És egyáltalán, vajon mit is tanít ma erről a tudomány, az egyház... - Ezért óriási élményként élték meg a könyv anyagának ismertetését, valamint a megjelent fiatalok tanúságtételét, akik megvallották előttük, hogy ők a mai világban is megélik a tisztaságot, illetve egyesek – más tapasztalatok után - újrakezdték annak megélését, és hiszik, hogy ez a „biztos út”.¹⁸

Egy elmélyült találkozáson, komoly előadások és tanúságtételek után lekipásztorok egyértelműen ráéreztek a téma jelentőségére, és úgy ítélték, hogy az utat mutat számukra. Általában hasonló volt az országos visszhang.

Személyes reflexiók során néhányan azt fogalmazták meg: hogy a könyv egyik legkényesebb kijelentése, mely szerint a kézenfogva járást nem szabad elkezdni komoly elkötelezettség nélkül.

A könyv így fogalmaz: a fiatalok lehetőleg ne járjanak kézenfogva, „amíg egy mélyebb elkötelezettség nem jön létre köztük”. Meg lehet ezt értetni a mai fiatalokkal? – kérdezték néhányan. Valóban ez egy szembeötlő kérdés...

Ha egy csoportos beszélgetésen megkérdezzük a fiatalokat, szerintük merre indul el azoknak a fiataloknak többsége, akik elkezdnek kézenfogva járni, rövidesen megfogalmazzák: többségükben rövidesen nemcsak egymás kezét fogják meg, hanem más testrészét is, utána pedig jön minden egyéb. – Idéztük a legújabb felmérést, amely szerint a fiatalok 95%-a 19 éves koráig eljut a testi közösülésig, és ezeknek fele 16 éves korára jut el eddig. (Aki közel él a fiatalokhoz, az tapasztalatból is tudja ezt!) Ezek a számok és tények nagy elővigyázatosságra intenek. A lekipásztornak, hitoktatónak, szülőnek nem szabad egy olyan magatartást elfogadni, amely a mai gyakorlat szerint 95%-ban súlyos sebet ejthet a fiatalokon, vallási fogalommal: nagy eséllyel súlyos bűnhöz vezethet. Persze nem minden kézenfogva járás vezet ide, de mélyen hívő fiataloknak meg lehet és kell említeni a tanúságtétel szempontját is. Ha téged nem is veszélyeztetne a túl korai kézenfogva járás (sokan ezt gondolják magukról), felelős vagy társaidért, akiknek

¹⁸ Az előadások és tanúságtételek hanganyaga megtalálható: http://www.katcsal.hu/lap_aktualis.html#2010oszi_csppt

többsége számára ez biztosan az első lépcsőfok a teljesebb szexuális kapcsolatok felé. (Nyilván itt a kezdő együttjáróról beszélünk, és nem a jegyesekről, akik már egy érettebb kapcsolatban élnek...)

Egy paptársam ezzel kapcsolatban ezt válaszolta: Valóban ez igaz, de ha egy pap ilyen szigorú követelményeket állít, akkor a fiatalok kinevetik és otthagyják. - A keresztény hitoktatóknak, szülőknek, lelkipásztoroknak az a feladatunk, hogy elsősorban Jézus (és az istenképi Ember) igazságára szegezzük tekintetünket, és merjük azt hirdetni, merjünk arra az útra vezetni, amelyre Jézus és az Egyház hívnak bennünket. Egyébkén mi is csak sodródunk a világgal, és ahelyett hogy Jézus szűk ösvényére vezetnénk a ránk bízottakat, középutat keresünk Jézus és a világ között. Pedig két úrnak senki nem szolgálhat. És a mennybe, és az igaz emberség felé is sokszor csak szűk ösvény vezet.

Egyházunk egész történetének tapasztalata azt mutatja, hogy az egyház számos tagját, és a papság egy részét is a különböző korszakokban elsodorta a korszellem. Sokan erős túlzásnak tartották azok magatartását, akik korról korra újra merték hirdetni a tiszta evangéliumot: mint Szent Ferenc, Loyolai Ignác, Nagy szent Teréz, Páli Szent Vince vagy Don Boscó stb.. Sokan túl radikálisnak tartották őket, de ők újították meg az egyházat, és tudtak maguk köré vonzani elkötelezett fiatalokat, akik részesei lettek az egyház és a társadalom megújításának. Nekünk is mernünk kell újra hinni az egyház és Jézus meghívásaiban, és mernünk kell a radikális evangéliumi életre és tisztaságra hívni a ránk bízottakat. Ez esetben sokan tapasztaljuk, milyen sokan fogékonyak és vágyanak a tisztaságra. Persze lesznek, akik kinevetnek bennünket. De Jézust ezt előre megmondta: a tanítvány nem lehet nagyobb mesterénél. „Ha engem üldöztek, titeket is üldözni fognak. De ha az én tanításomat megtartották, a tieteket is megtartják.” (Jn 15,20) Kétségtelen, hogy a világgal való szembeforduláshoz, csak Jézustól és a Szentlélektől kaphatunk elég a bátorságot és erőt.

II. A KÖNYV TEMATIKAI ÉS DIDAKTIKAI FELÉPÍTÉSE

1. Nyolc (azaz 8) találkozóra beosztott téma-terv

A könyv **8 találkozás keretében** vázolja fel a „tan-menetet”; azaz 8 másfél vagy inkább két óráig tartó összejövetelt javasol. De a könyv fejezeteiben feldolgozott anyag, illetve a „kérdések-válaszok” témái, nem dolgozhatóak fel mindenestül a 8 órában. Mivel a könyv olvasókönyvnek is készült, belekerültek a témához szorosan kapcsolódó, esetleg az órán kívül, személyes beszélgetésekben feltett kérdések is. A hitoktatónak kell eldöntenie, a csoporttól függően, melyik kérdésekkel kell bővebben foglalkozniuk, s melyek azok, amelyeket most el lehet hagyni. E tanmenetet használó hitoktatók általában 8 órát terveznek, de felkészülnek arra, hogy esetleg még 1-1 soron kívüli találkozást is be kell majd illeszteni, a felmerült vagy be nem fejezett kérdések megbeszélésére.

A legtöbb hitoktató, csoportvezető küzd a feldolgozandó témák sokaságával, illetve az időhiánnyal. Érthető tehát, ha valaki felszisszen, amikor 8 órát javasolnak neki erre az „egyetlen témára”. Ezt a krízist magam is átéltem. De be kellett látnom, amit a tapasztaltabb lelkipásztorok és kutatók is megfogalmaznak, hogy a **fiatalság jelentős része a szexuális kérdések megoldatlansága miatt hagyja el az Egyházat**. Ha ez igaz, akkor semmilyen időt nem szabad sokallanom a témára, amely szükséges a kérdéskör elmélyítéséhez.

Az itt javasolt nyolc találkozás témáit esetenként lehet összefoglalni, a találkozások számát rövidíteni, vagy az adott kérdésköröket egy hétvégi lelkigyakorlat időbeosztásához alkalmazni. – A szerző is tartott a témákat összefoglaló ifjúsági napot vagy lelkigyakorlatot. Személyes tapasztalata mégis az, hogy a leghatékonyabb, ha az adott kérdéseket 7-8-9 találkozón át dolgozzuk fel. – Minden pedagógiát tanult személynek ismerős a „bevésés” fogalma. Arra figyelmeztet, hogy egy „anyag” mélyebbre hatol a lelkünkbe-tudatunkba, ha 8 alkalommal két-két óráig beszélgetünk róla (és a közbeeső heteken még élni is próbáljuk a témához kapcsolódó lelki feladatot!), mint ha egy 16 „munkaórát” tartalmazó lelki hétvégén vesszük azt át. Bár kétségtelen az is, hogy egy elmélyült lelki hétvégének is megvan a maga egyedülálló kegyelme. Legjobb megoldás lehet a kettőt (az órákat és a lelkigyakorlatot) ötvözni.

Ha a témát összefoglaló lelki napot vagy hétvégét tartunk, mindenképp szükségesnek látszik az 1-4 fejezet kérdéseinek (vagy legfontosabb kérdéseinek) feldolgozása. Elképzelhető azonban, hogy pl. a 2- és a 3. fejezet kérdéseit egy időben dolgozza fel más-más csoport. Fontos, hogy ők dolgozzák fel és „adják

össze” az eredményeket, mert így megvalósul az élmény, hogy az eredményt ők fogalmazták meg. És ily módon időt nyerhetünk. Hogy a következő fejezetek közül melyiket lehet rövidebb idő esetén kihagyni, az a jelenlevőktől függ. Az 5. és 7. fejezet feldolgozása, átbeszélgetése általában kiemelten fontos.

Ifjúsági csoportokban sokszor *csupán 1-2 órás előadásokat* tartanak a témáról. Ez talán elég arra, hogy a legnyitottabbak választ kapjanak kérdéseikre, de a kritikusabbakban gyakran tagadást vált ki. A rövid idő általában nem elegendő, hogy az előzőkben is vázolt lélektani ellenállásokat leküzdje; nem elegendő arra, hogy a lassabban vagy kritikusabban gondolkozó fiataloknak is lehetőséget adjon a kérdések átemésztésére. A legtöbb fiatal esetében nem elegendő, hogy megerősítse őket arra, hogy lelkükben szembe tudjanak fordulni a környező világ nyomásával.

A könyvünkben bemutatott 8 találkozos sorozat során is feltesznek a fiatalok újra és újra egyes alapvető kérdéseket, amelyekkel ők mindennapjaikban (talán személyes életükben, kapcsolatukban) találkoznak. És célravezetőnek láttuk, hogy magában a könyvben is ismételten visszatérjünk az ismételten felmerülő kérdésekre: hiszen nem az volt a célunk, hogy lexikont írjunk, hanem egy, a valóságot tükröző könyvet. – Az a nevelő, hitoktató, szülő, lelkivezető, aki beszélget serdülővel, jól tudja, hogy a kérdések és válaszok visszatérése ebben a témában is elkerülhetetlen. Sok idő kell ahhoz, míg egy másként gondolkozó környezetben valakiben gyökeret vernek az evangéliumi meghívások.

2. Hogyan épül fel egy találkozó?

Egy találkozó időtartamára legalább **90, de inkább 120 percet** tervezünk, hogy a beszélgetésekre, kérdésekre elegendő idő maradjon. - A csoportos beszélgetések és a beszámolók kreativitása (és az érdekes tanúságtétel) lehetővé teszik, hogy a diákok kitartsanak ilyen hosszú ideig. Ha fáradást tapasztalunk, rövid, mozgalmas játékot iktassunk be.

Az érkezők össze-várása: bevezető játékkal, imával (5-10 perc)

1. Bevezető csoportos beszélgetés (10-15 perc): Hogyan éltük meg a múlt órán megbeszélte elhatározást?!

Egy találkozón 2, esetleg 3 csoportos beszélgetést tervezünk. *Az első egy rövid lelki tapasztalat-megosztás az óra elején: „hogyan élték a múlt órán kapott lelki feladatot”. A második a központi beszélgetés.* E kettő a vezető belátása szerint (illetve a csoport létszámától és összetettségétől függően) össze is kapcsolható: Első lépésként a csoportokra osztott fiatalok megbeszélnek, hogyan élték a feladatot (ennek néhány szép példájáról esetleg beszámolnak a csoportok is egymásnak). Ezt követően, az adott csoportban maradva (közben az előadó felé fordulva) hallgatják meg a napi témát és a számukra feladott kérdés bevezetőjét, majd visszafordulva saját csoportjuk felé, megbeszélnek a csoportjuknak feladott kérdést. *A harmadik csoportbeszélgetés az óra végén következhet: ez a kérdések záró összefoglalása, és a fennmaradt kérdések megfogalmazása.* - A beszélgetések segítenek, hogy a találkozó folyamatos párbeszédé alakuljon, amelyben a fiatalok maguk fogalmazzák meg a kérdéseket és válaszokat. – Az ismételt beszélgetések jó lebonyolításához fontos, hogy a csoportok szétosztása kevés időt vegyen igénybe. (A vezető készüljön fel, milyen technikával osztja szét őket, figyelembe véve a csoportos beszélgetés imént kifejtett szabályait, illetve a létszámra vonatkozó szempontjait. Ne várja meg, hogy a résztvevők bizonytalanodjanak, hanem mutassuk meg hova ül az 1., a 2. a 3. stb. csoport, továbbá természetesen egy találkozó mindhárom beszélgetési alkalmával ugyanazok a személyek kerüljenek egy csoportban, és teremnek ugyanarra a helyére üljenek. Minél nagyobb a találkozón résztvevők száma annál fontosabb a fegyelmezett rendeződés, és az arra való felkészülés.

2. Óra bevezetője. (5-10 perc, a témától függően) Bevezetjük az órát, a könyvben leírtak szerint... - Majd összefoglaljuk az előző óra eredményeit. A 3. és 4. találkozón mindenképpen (és a körülményektől függően ez lehetséges a többi találkozón is) felírjuk a táblára (illetve a jelenlevőkkel együtt közösen felidézük) az **előző órán közösen megfogalmazott „kulcsszavakat”**. - Ilyen kulcsszavak pl., amelyek az egész könyvön végigvonulnak, s amelyeket a 3. találkozón fogalmaztunk meg: **érett életkor, érett személyiség, érett kapcsolat.** – Több órán a csoportok kapják feladatuk a korábbi órákon elhangzottak összefoglalását, vagyis a csoportok beszámolóit szolgálják ismétlésül. (A válaszokat a találkozó vezetőjének kell helyes fogalmakkal összefoglalnia, pontosítania – lehetőleg minden esetben úgy, hogy a csoportok érezzék, ez megfelel annak, amit ők megfogalmaztak.)

3. Tematikus csoportmunka (10-15 perc): Feltesszük a **csoportos beszélgetés** kérdéseit – és beszélgetünk – majd felírjuk a táblára az eredményeket. (Vö.! Arról, hogy hogyan kell jól összefoglalnunk a csoportos beszélgetés eredményeit, szóltunk már, a jelen füzetben: I. rész, 4/d. pont)

4. **A találkozó témája**, illetve a kérdések megválaszolása (**10-15 perc**). A csoportban született válaszok, illetve *felmerült kérdések alapján a találkozót vezető „válaszol”*, illetve *kifejti az óra témáját*.

A könyv, amint mondtuk már, több kérdést vet fel, mint ahány egy órán megválaszolható. A találkozót vezető(k) feladata, hogy a **legfontosabb kérdéseket kiválasszák a könyvből**, a csoportban felmerült kérdésektől függően. A következőkben teszünk javaslatot arra vonatkozóan, melyek a legfontosabb, illetve mindenképp tárgyalandó kérdések.

A találkozó témakifejtése a legnagyobb mértékben a) törekedjen *kapcsolódni a csoportokban megfogalmazottakhoz*, illetve a felmerült kérdésekhez, valamint b) *építsen az előző órákon megfogalmazott eredményekre...* Sok fiatalban a 3-4-5 stb. találkozón is felmerülnek olyan kérdések, amelyeket a 2. vagy 3. alapozó találkozón már megválasztunk. Ilyen kérdések esetén a vezető „továbbítsa” a kérdést a jelenlevőknek: „ki tudna válaszolni erre a kérdésre?” – vagy: „mit is választottunk a most elhangzott kérdésre a korábbi órákon?” - Ha nincs, aki tudná a választ, írja fel a már megismert kulcsszavakat, fogalmakat a táblára, illetve adja meg ő a választ, lehetőleg kapcsolódva az eddigiekben már közösen megfogalmazott megállapításokhoz.

5. **Tanúságtétel (10-15 perc)** Ha egy mód van rá, törekedjünk minden órán egy-egy házaspárt, fiatal, házasságra készülőt meghívni. Ők úgy készüljenek fel a tanúságtételre, hogy tanulmányozzák át az óra témáját (lehetőleg az előző órák témáját is), és az *óra központi gondolataihoz kapcsolódóan* mondják el, hogy *ők hogyan élték*, éltek ezeket a szempontokat. (Szükség esetén, illetve egyes témák esetében, olyan házaspárok is meghívhatók, akik elmondják, hogy *ők ugyan nem így éltek, de később látták be*, hogy mi volna a helyes út.)

6. **Záró csoportos beszélgetés (10 perc)**: Az iménti 4. pontban jelzett előadás-beszélgetés után, illetve a tanúságtétel után lehetőleg tartsunk egy záró csoportos beszélgetést: amelyben a fiatalok csoportokban összefoglalják 1) *az óra lényegi mondanivalóját*, 2) mi fogta meg őket az órán, 3) illetve *milyen kérdések merültek fel bennük*. - Gyakran a *tanúságtevőknek tesznek fel legszívesebben kérdéseket*: hagyjunk nekik időt a válaszra (fontos, hogy ők felkészültek legyenek találkozónk „vonalvezetésében”).

Záró „plénum” beszélgetés (10-15 perc), amelyben a csoportokban elhangzottak az egész közösség elé kerülnek – és a kérdésekre **választ adunk**.

7. **Házi feladat és záró ima (5 perc)**. Evangéliumi és kommunikációs gyakorlat a következő találkozóiig, a könyvben leírtaknak megfelelően. A záró imára, hálaadásra lehetőleg kérjünk fel egy lányt és egy fiút, alkalmanként váltogatva az imádkozókat.

3. Az 1.-8. találkozó felépítése

A könyv egyes fejezeteiben megtalálhatóak a csoportos beszélgetések kérdései.– A következő kidolgozás a hitoktatóknak szeretne segítséget adni: rámutatni az egyes órákkal kapcsolatos tudnivalókra és teendőkre, illetve a találkozók pedagógiai szempontjaira.

Bevezető áttekintés

Mielőtt egyenként foglalkoznánk a 8 órával, röviden bemutatjuk az első három óra pedagógiai logikáját: hogy ezzel betekintést nyerjünk az egész anyag módszertanába. Így láthatóbbá válik, hogy az órák, illetve azokon belül a csoportok beszélgetései és azoknak következtetései egymásra épülnek.

Az 1. találkozó lélektani alapvetésül szolgál. Csoportbeszélgetés segítségével rá nyitjuk a fiatalok szemét arra, hogy a közvélemény és a világ példája nem a követendő ideál.

A 1. csoport kérdése: Milyen tanításai vannak Jézusnak, amelyek szemben állnak a mai világban gyakran uralkodó törvényekkel? Írjuk egymás mellé Jézus törvényeit és a világ törvényeit! - Melyek adnak többet az embernek, Jézus törvényei vagy a világ törvényei?

- Az óra **második nevelési célja**, hogy megfogalmazzuk a jelen világ hamisságait, illetve elinduljon a párbeszéd a fiatalokkal a szexuális kérdéstről. Ezt a célt szolgálja a *2. és a 3. kérdés*:

A 2. csoport kérdése: Hogyan határozhatjuk meg a fogyasztói társadalmat? Milyen torzulásokat okoz sok emberben, fiatalban a fogyasztói társadalom?

A 3. csoport kérdése: Hogyan tekint a fogyasztói társadalom a másik nemű emberre, a szexualitásra? Hol érik egy fiatal olyan benyomások, amelyek emberhez nem méltó magatartásra hívják őt, szexuális vagy egyéb területen?

A 2. és a 3 találkozó csoportos beszélgetéseinek célja, hogy megalapozzák az egész témakör egyik alapvető igazságát.

2. találkozó. (A 2. és a 3. órán a csoportok két-két kérdésre válaszolnak.)

Az 1. csoport kérdése: Melyek a **jó házasság** tulajdonságai?

A 2. csoport kérdése: Melyek azok a tulajdonságok, amelyekről a házasság rossz, vagy felbomlik?

A csoportok beszámolójának végén az előadónak a következő gondolatok kiemelését javasoljuk:

A rossz házasság legfontosabb jellemzői: a házastársak éretlenek, nem ismerték meg egymást, nem tudják elfogadni egymást, nem tudnak kommunikálni.

3. csoport: *Mit hirdet a szexuális liberalizmus? Milyen káros következményei vannak ennek a fiatalságra és a házasságra?*

A jó házasság jellemzői: jól megismerték egymást, el tudják fogadni egymást, tudnak jól kommunikálni (tudják megbeszélni lelkük benső kérdéseit és a problémákat stb.).

3. találkozó: Az 1. csoport kérdése: Melyek a **jó házassági felkészülés** tulajdonságai?

A 2. csoport kérdése: Melyek a rossz házassági felkészülés tulajdonságai?

3. csoport kérdése: Miért ronthatják el a jó házasság megalapozását, akik testileg túl közel mennek egymáshoz?

Az 1-2 csoport válaszainak foglalata: A jó felkészülés legfontosabb tulajdonságai: **érett életkor, érett személyiség, érett kapcsolat**, (s az előzők gyümölcseként:) érett kommunikáció.

Lehet, hogy ezeket a kifejezéseket, fogalmakat a fiatalok nem szó szerint így fogják megfogalmazni: ez példázza, hogy a hitoktatónak előre fel kell készülnie, milyen fogalmakkal foglalja majd össze a beszélgetés eredményeit, illetve melyek azok a *szakszerű és könnyen megjegyezhető fogalmak*, amelyekre a jelen óra is és a továbbiak is épülhetnek. (A könyvben alapfogalom-csoportként szerepel majd: **érett életkor, érett személyiség, érett kapcsolat**, azzal a céllal, hogy ez a fogalomcsoport bevésődjék a fiatalokba, illetve a következő fejezetekben felhasználható legyen.)

A fenti kérdések és válaszok első látásra banálisnak is tűnhetnek. De elegendők arra, hogy a fiatalokat a legalapvetőbb felismerésekre elvezessék a felvetett kérdésekkel kapcsolatban, amelyekre aztán majd a további témák épülhetnek. A csoportokban így megszületett gondolatok elegendők ahhoz, hogy hozzáfűzzük mindazt, ami kibővíti és részletesebben megvilágítja számukra saját megfogalmazásaik súlyát és következményeit.

Ez után a bevezetés után lássuk egyenként az 1-8. találkozó felépítését.

1. találkozó - Kinek az útmutatását kövessem a világot vagy Jézusét?

Az átlag ember, és különösen a serdülő akaratlanul is az őt körülvevő világ magatartását tartja a legfontosabb törvénynek. A média által befolyásolt *közvélemény pedig szemben áll a keresztény és a hagyományos humán erkölccsel*. Ezért mondja a serdülő – papjai, hitoktatói, szülei véleményét sokszor lefitymálva - sokféle témával kapcsolatban: „mi már más korban élünk!” *Az első óra elsődleges célja*, hogy ezt, a fiatalokban levő legalapvetőbb előítéletet tisztázza, és a párbeszédet elindítsa!

1) Az 1. csoport kérdése: Milyen tanításai vannak Jézusnak, amelyek szemben állnak a mai világban gyakran uralkodó törvényekkel? Írjuk egymás mellé Jézus törvényeit és a világ törvényeit! - Melyek adnak többet az embernek, Jézus törvényei vagy a világ törvényei?

Nem hívő csoportban így is feltehetjük a kérdést: *Milyen hamis törvényeket követnek sokan a mindennapi életben – amelyek ártanak az emberségnek, a becsületnek, az emberi kapcsolatoknak?*

2) Az óra másik nevelési célja, hogy átlépjünk a témával kapcsolatos feszültségeken, illetve kialakuljon a párbeszéd. Ezt a célt szolgálja a 2. kérdés:

Hol érik egy fiatalot olyan benyomások, amelyek a nem becsületes (nem emberséges) magatartásra hívják őt, a szexualitás- vagy a családi élet területen? – Milyen magatartási példákat ismersz, amelyek szembeállnak e hamis magatartásformákkal?

E kérdés a fiatalokat ért negatív élményeket szeretné felszínre hozni. Egyrészt azért, hogy ők kimondják azt „magukból”, másrészt, hogy a hitoktatót tájékoztassák, milyen szintről kell indulnia a beszélgetésnek.

3) Ha elég nagy létszámú a csoport, akkor egy 3. kiscsoportnak egy 3. kérdést is feltehetünk: *Milyen torzulásokat okoz sok emberben, fiatalban a fogyasztói társadalom?*

Ezen az órán elkezdjük a **liberális és fogyasztói társadalom** vázlatos ismertetését és kritikáját is, amely végigvonul a könyvön. A társadalomrajz célja az iménti szemponttal kapcsolatos: meg szeretné érttetni a fiatallal a mai társadalom hamis ideológiáinak logikáját; illetve a hamis erkölcsi tanítások logikáját, amelyekkel minden nap találkozunk, és amelyek minden nap kísértik őt is arra, hogy ezt a logikát fogadja el. – A társadalomkritika segítségével is, meg szeretnénk tanítani a fiatalot, *hogy lehetséges, és szükséges „szembe úszni az árral”*. Tudatosítani kívánjuk benne, hogy nem kell szégyellnie, ha ő másként viselkedik, mint társai, mint a „világ”, hanem éppenséggel erre kell „büszkének lennie”. Mert miközben a nyugati társadalmakban sokan a „*halál kultúráját*” hozták létre, amely a családok, az emberi sorsok, a társadalmak összeomlása felé vezet, mi az „*élet kultúráját*” építhetjük: az élő egyházat, az emberséget, a jövőt.

Minden óra végén pótolhatatlanul fontos, hogy a könyvben megjelölt „**lelki feladatot**” feladjuk, és a következő órán elbeszélgessünk arról, hogy sikerült azt megvalósítani. Hiába oktatunk „elméletet”, ha a fiatal nem kezdi az alapokat életre váltani. Korunk legnagyobb hiánya nem az értelmi nevelés, hanem az akarat nevelése. Aki nem szokja meg, hogy kicsi dolgokban érlelje személyiségét, kapcsolatait, azon nem fog segíteni az elmélet! – Ebben az összefoglaló anyagban csupa olyan feladatot adunk, amelyek az emberi és a *párkapcsolati kommunikáció alapjai*.

2. találkozó - Mitől jó egy házasság?

A 2. és a 3. órák elején foglaljuk össze a jelenlevőkkel együtt, milyen lényegi eredményekre jutottunk az előző órán, és írjuk fel a táblára ezeket a megállapításokat. - A könyv fejezeteiben vastag betűvel szedtük a legfontosabb állításokat. Jelen eset írjuk a táblára a múlt órára emlékeztetve:

Melyek adnak többet az embernek – Jézus törvényei, vagy a világ törvényei?...

Nem az az igazság, amit a többség, vagy a média, a filmek hirdetnek, hanem ami a teljesebb emberi Életre vezet!

A fogyasztói társadalom káros céljait majd a 3. csoport foglalja össze a beszélgetés során!

A 2. óra a fiatalok második nagy félretájékoztatottságát, illetve a liberális társadalmi környezet alapvető hamis tanítását akarja tisztázni. A mai környezet azt sugallja, hogy a *szexualitás önálló élvezet, gyönyörforrás*, amelyhez a fiatalnak joga van, amely az ő szükségletei közé is tartozik. A könyv, a 2. fejezettel kezdődően lépésről lépésre tudatosítja, hogy a szexuális kapcsolat a házasságban találja meg a helyét és beteljesülését.

A találkozások során szándékosan beszélünk először a házasságról (1. és 2. találkozón), és a szexualitásról csak a házasság távlatában. Ez logikussá szeretné tenni a sorrendet a fiatalok számára: hogy a szerelem, a szexualitás csak a házasság távlatában értékelhető.

A csoportok kérdései:

Az 1. csoport kérdése: Melyek a jó házasság tulajdonságai?

A 2. csoport kérdése: Melyek azok a tulajdonságok, amelyek miatt a házasság rossz, vagy felbomlik?

A 3. csoport kérdése (Ismétlés): Mit hirdet a fogyasztói társadalom, a liberalizmus a szexualitásról? Hogyan hat ez a fiatalságra és a házasságra?

Annak, aki a témát a fiataloknak át akarja adni, tudnia kell, amit a szociológiai kutatások is csodálkozva állapítanak meg, hogy míg a magyar társadalomban is jelen van sok torzulás a házassággal

kapcsolatban, de a házasság alapvető értékeinek tisztelete, az azokra való vágyakozás mégis él a társadalom többségében. A felnőttek 50%-a elfogadhatónak tartja ugyan a „próba-házasságot”, de a másik 50%-a nem. A fiatalok körében 25% ellenzi a házasság „kipróbálását”. S ami a legfontosabb: a társadalomnak, sőt az ifjúságnak is 87%-a vágyik az életreszóló, jó házasságra; illetve életük legfontosabb értékei közé sorolják a házasságot, hűséget, családi biztonságot, igazi szerelmet és számos emberi alap-értéket ma is. Ezek **az értékpreferenciák olyan benső emberi gyökerekre vezethetőek vissza, amelyek erősebbek a társadalmi rendszerek, szokások és elvárások változásánál.**¹⁹

Ezért nem meglepő, ha a különböző családi háttérből érkező fiatalok lényegileg egyhangúan, pozitív válaszokat adnak a csoportbeszélgetéseken a házassággal kapcsolatban feltett kérdésekre. Saját maguk fogalmazzák meg, hogy nem helyes az, amit a világban látnak, tapasztalnak, és amely irányba már maguk is csaknem elindultak.

A könyvben alapfogalomként szerepel, ami *a mai csoportos beszélgetések foglalatja: érett életkor, érett személyiség, érett kapcsolat.* Ez és néhány hasonló alapfogalom ismételtten visszatér. A visszatérő fogalmak célja a megjegyezhetőség, a „bevésés”. A fiatalok számára nagy jelentőséggel bír, ha ismernek fogalmakat, meghatározásokat, amelyeket megértenek, meg tudnak jegyezni, és amelyek segítségükre lehetnek, hogy szükség esetén másoknak is meg tudják magyarázni szemléletüket.

A 3. csoport kérdése felvezeti a mai találkozó másik fontos témáját: ami a társadalmi helyzet ismertetése mellett igazolni hivatott, hogy a keresztény szemlélet és magatartás a „biztos út”, szemben a „szexuális felszabadítás” hamis ígéreteivel. Az óra feladata szembeállítani a „szexuális felszabadítás” pusztításait, a keresztény értékekre épülő családok mérhetően jobb mutatóival – amelyről a szociológiai kutatás is beszél. A fiatalok számára nem teljesen ismeretlen a párkapcsolatok bomlási aránya. Megérinti őket, ha a mélyen katolikus házasságok erejének tudományos igazoltságáról, szám-adatairól beszélünk. Természetesen ennek különösen akkor van ereje, ha a körülöttük levő példák alátámasztják a mondottakat, vagy ha tanúságtevők is beszélnek erről az órán.

Összefoglaló szerepe van a találkozón a fejezetben szereplő két ábra megértésének és átbeszélésének.

Ebben a fejezetben kapott helyet a „gender ideológia” új és súlyos témája is. A téma ide kerülését a könyv szerkezete, és a logikai sorrend javasolta, nem a pedagógia. A hitoktatóra tartozik, mikor beszéljen erről a témáról. Fiatalabb csoportban bizonyára kevésbé szükséges ennyire a találkozások elején beszélni erről az összetett kérdéstről. De az is megtörténhet, hogy a téma ebben az összefüggésben találhatja meg a helyét.

3. találkozó - Hogyan lehet jól felkészülni a házasságra? – A szerelem lélektana és hormonjai

Bevezetőben a csoport közreműködésével írjuk fel a táblára az előző óra eredményeit, mert azokhoz fog kapcsolódni a jelen óra következtetése is. Az óra első része folytatja az előző óra gondolatát, illetve az egész téma alapjainak megvetését - a csoportbeszélgetés segítségével.

A csoportos beszélgetés első két témája:

1. csoport: a) (Ismétlés) *Milyen hatása van a „szabad-szex” hirdetésének a házasságokra, a családokra, a gyermekekre (Múlt órán milyen számadatokról hallottunk?)*

b) *Melyek a rossz házassági felkészülés tulajdonságai? Avagy: miért bomlik fel sok házasság?*

- túl fiatalon kezdtek a szex-kapcsolatba,
- nem ismerték meg egymást a szerelem fellángolása miatt,
- nem tanulták meg elviselni egymás hibáit, másságait,
- a szerelemben menekülnek valami-valaki elöl
- testi kapcsolattal próbálják megoldani a problémákat,
- nincs köztük lelki kommunikáció,
- én-központúak, magukat keresik.

¹⁹ Füstös L.: Kontinuitás és diszkontinuitás az értékpreferenciákban. In. Füstös L. Guba L. (szerk): Társadalmi regiszter 2002, Bp, MTA PTI. 123-209. Vö. Andorka Rudolf i.m. (vö. könyvünk 2. fejezetében). Vö. Kopp M. i.m.

2. csoport: a) (Ismétlés) *Milyen esélye van a pár-kapcsolatok felbomlásának, a szerelmi kapcsolatokban, a megkötött házasságokban, a szexualitástól tartózkodó, és helyette a kommunikációt tanuló (hívő) készülétek esetében? (Rajzoljuk fel a múlt órán megismert ábrát!)*

b) *Melyek a jó házassági felkészülés tulajdonságai? Avagy: milyen készülék által válik életreszólóvá a házasság?*

- hosszú időn át ismerkedtek,
- érett korban döntöttek egymás mellett,
- tartózkodóak voltak a testi közeledésben, így meg tudták ismerni egymást,
- törekedtek sokféle formában örömet szerezni egymásnak,
- megbeszélték a vitás kérdéseket,
- megismerték egymás körülményeit, családját,
- közös hit köti őket össze,

A harmadik csoport kérdése kapcsolódik az első kettőhöz, és továbbvezet az óra pontosabb témája felé:

3. csoport: *Miért rontják el kapcsolatuk érlelődését a szerelmesek, ha testileg közel kerülnek egymáshoz? (E csoportnak a bevezetőben utalunk arra, hogy erről a kérdéstről bőven lesz szó az órán.)*

- Mindent betölt a szerelem, a szex az életükben
- A szerelem lila ködébe kerülnek, nem látják tisztán egymás
- Belekábulnak egymásba
- Nem tudják megismerni egymást

E témák az előző órák eredményeire építenek, és egyre inkább kibontakozik az állítás, hogy jó házasságra csak éretten, és életreszóló döntéssel lehet lépni, illetve, hogy a szexualitás a házasságban teljesül be.

Míg az eddigi két óra, és a jelen óra csoportbeszélgetései bevezető-alapozó jellegűek, a szexualitás lélektana és hormonológiája c. rész már könyvünk/**előadásorozatunk lényegét érinti**, és az alapvető elveket vázolja fel. Ez a téma értelmesebben megokolja, miért „várj” a szexualitással a házasságig; illetve, hogy a szerelem, illetve a serdülőkorban bontakozó szexualitás a házasságot készíti elő, és csak abban teljesülhet be. A házasság előtti szexuális élet súlyosan kockáztatja a házasság stabilitását.

Az óra második része tehát foglalkozni kezd a szerelem és szexualitás kérdésével, és annak lélektani és hormonológiai szabályszerűségeivel. A két téma a könyv legérdekesebb, legtárgyilagosabb-tudományosabb, és a **fiatalokat leginkább lebilincselő és meggyőző témái közé tartozik**.

A fejezet hormonológiai összefoglalója, illetve ennek elemei a tudományos kutatás folyamatában vannak. A tudományosan is új anyag Dr. Gloviczkiné Eszter összeállítása. Az anyagot több szaklektor illetve nagy dicsérettel. Nemcsak a hitoktatók-, hanem a kutatók számára is új gondolatokat tartogatnak.

Minden óra végén foglaljuk össze az óra lényegét (ez gyakorlott pedagógusok számára ismert alapszabály). Könyvünk fejezeteinek végén is található ilyen összefoglalás. A jelen témában ez az összefoglalás kiemeli azt is, ami a hormonológiai anyagból a fiatalok számára memorizálható és megjegyzendő:

*A biokémia, illetve a hormonok működése ugyanazt mondják, amit a lélektan mond, illetve amit a tények tanúsítanak, de még megfoghatóbban! - A PEA, a szerelem hormon váratlanul termelődni kezd. (Következő fejezetekben szólnunk arról, hogyan lehet a szerelembe-esésre hatással lenni.) – Istennek van egy gyönyörű terve a PEÁ-ról, a szerelemről. Ez kezd vonzani egymás felé két fiataalt, és ez készíthet fel őket a boldog és életreszóló házasságra. De ha nem várjuk meg az **érett életkort**, nem törekszünk az **érett személyiségre**, s az **érett (hosszú) kapcsolatra**, akkor a PEA a legnagyobb csalódás forrása lehet, amint ezt a házasságok, a kapcsolatok felbomlásának példáján látjuk. A PEA, ha szexuális közeledésekkel, **endorfinnal** „rádupláznak”, teljesen bekábított állapotba viszi a párokat. Ezzel megakadályozzák, hogy meg tudják ismerni egymást, hogy megtanuljunk „összhangba hozni” különbözőségeiket, megtanulják kezelni a konfliktusokat, megtanuljanak helyesen kommunikálni. – Ha viszont a PEA idején tartózkodnak az erotikus közeledéstől (nemcsak az orgazmustól, hanem mindenféle erotikus közeledéstől), akkor lehetővé teszik (valamiképpen „kényszerítik” magukat és társukat), hogy a kommunikáció egyéb formáit gyakorolják, amelyek egy életreszóló kapcsolatot megalapozhatnak. Így gyakorolhatják be egymás megismerését, szeretetét, társuk másságainak elfogadását, és ekkor termelődik bennük a szeretet-kapcsolat által termelődő **oxitocin**, amely egy életre megalapozza (hormonálisan is) egymás kölcsönös elfogadását, szeretetét, az életre szóló szerelemet, hűséget. – Akik tehát várnak a házasságig a testi kapcsolattal, azok arra fordítják a szerelem energiáit, hogy igazán meg tudják ismerni egymást. Aki nem vár, az mintegy kábítószeres állapotban, kábult értelemmel és akarattal hoz döntést. Olyan döntés ez, mint a részeg emberé. Ez az oka sok szépnek induló, de tönkrement kapcsolatnak, házasságnak.*

Beszélgetések során általában nincs kéznél tábla, s ilyenkor a **kezemmel „mutogatom” el** azt, amiről itt beszéltünk (a könyvben fényképek mutatják be), és a jelenlevők megértik. Tanuljátok meg ti is ezt, jól használható.

4. találkozó - Házasság - szerelem – szexualitás

A fejezet címéből kiderül, hogy célja rámutatni: *a szexualitás, a szerelem csak a házasságban találja meg beteljesülését.* Ezt a fejezetet az 5. kiadásban átdolgoztuk, és (ami új benne) első helyre tettük a kérdést: *tudományosan igazolható-e, hogy a házasságra, a családra szükség van.* Bár a kérdés sok keresztény fiatalban kevésbé merül fel, mint a világban, fontos, hogy tárgyyszerű válaszokat kapjanak, és válaszolni tudjanak a világban elhangzó kérdésekre is.

Az óra céljai közé tartozik, hogy beszéljünk a szerelemről, a szexualitásról, és „meghatározzuk” ezek keresztény jelentését is; de kiemelt célunk, hogy ezeket a házassággal való összefüggésükben mutassuk be, illetve igazoljuk, hogy csak a házasságban teljesülhetnek be.

A csoportos beszélgetések feladata minden esetben az is, hogy ismétljenek, hogy a fiatalok foglalják össze az előző órák eredményeit, és ezekre az alapokra építsék az új ismereteket. A további kérdések felvetik a mai találkozó legfontosabb megbeszélendőit:

Az 1. csoport kérdései – és válaszai

a) (Ismétlés:) *Mit mond a biokémiai-kutatás arról, hogy a nemi hormonok az életreszóló házasságot „szolgálgják”, és nem a házasságon kívüli nemi életet?*

b) *Mit mond arról az emberi tapasztalat (és a társadalmi kutatás), hogy a normális ember (kivéve, ha szűzi életre van hivatása), a jó házaspári kapcsolatban, a jó családban találja meg leginkább önmagát, boldogságát?*

Válasz: A jó családban élők boldogabbak

A gyermekek a jó családban tudnak legteljesebben emberré válni

A 2. csoport kérdései – és válaszai

a) (Ismétlés:) *Milyen káros következményei vannak a szexuális forradalomnak és a fogyasztói társadalomnak a fiatalságra, a családokra?*

b) *Soroljátok fel, kinek okoz sebeket a válás, és milyen sebeket okoz?*

A válás megsebzti az apát is az anyát is

Súlyos sebet okoz a gyermekek lelkében

A gyermekek nem tanulnak belőle jó kapcsolat-teremtést,

A gyermekek nem tudják elsajátítani a jó apa-anyja képet, a jó házasság képet

A 3. csoport kérdései – és válaszai

a) (Ismétlés:) *Hogyan mutatják be a hormon-kutatás, hogy aki a házasság előtt nemi életet él, az sebet okoz lelkén, és csökkenti esélyét társa megismerésére és a jó házasságra?*

b) *Milyen ígéreteket szoktak tenni egymásnak az igazi szerelmesek?*

- Neked szeretném adni az életemet.

- Senki mással nem tudom elképzelni életemet, csak veled.

- Érted szívesen lemondok mindenről.

- Örökre szeretni foglak; veled akarok maradni egész életemben!

- Szeretném, hogy házastársam légy, családunk legyen.

c) *Mik a feltételei, hogy egy fiatal életreszóló ígéreteket tehessen párjának?*

Ugyanazok, amelyekről korábban beszéltünk: legyen érett az életkora, érett a személyisége, és érett legyen az együttjárásuk, kialakult legyen köztük a lelki kommunikáció.

5. találkozó - A tisztaság

Az óra témái: a tisztaság, (szüzesség), paráznaság, tiszta öltözködés. - Az óra elején, a könyvben megadott bevezető után, lehetőleg tartsunk imádságos csendet, amely – a téma felvetése után - Isten elé állítja a fiatalokat. Hívjuk emberi és jézusi komolyságra a résztvevőket!

A tisztaság téma mélyen érinti a fiatalok mindennapjait. (Tekintsd át ehhez a fejezet tartalomjegyzékét, és írd ki a számodra legfontosabbnak tűnő kérdéseket!) A fejezet III. pontja jobban a fiúkat szólítja meg, a IV. inkább a lányokat.

Az óra tematikáját minden órán többféleképpen feldolgozhatjuk, attól függően, hogy a fiatalok mennyire tették magukévá az óra mondanivalóját. Mivel a találkozók témái egymásra épülnek, figyelünk

kell arra, hogy amíg egy-egy kérdés nem kapott megnyugtató választ, addig ne menjünk tovább, illetve a következő találkozón térjünk vissza annak ismételtesére, megalapozására.

A jelen téma esetében két feldolgozási lehetőséget vázolunk:

A) A tisztaság alapjait érintő kérdések

- a tematikus csoportbeszélgetésben először vessük fel a fejezetben szereplő alapvető kérdéseket, majd (ha marad idő) az óra vége felé térjünk az öltözködéssel kapcsolatos témára. Az előző órák csoportos beszélgetései a korosztálytól és a hittan vagy osztály korától és hangulati helyzetétől függően tarthatóak koedukált kiscsoportokkal is. A jelen óra beszélgetéseit tartsuk külön a fiúkkal és külön a lányokkal.

Csoportbeszélgetés az alap-kérdésekről

1. csoport: (Ismétlés) *a) Milyen következménye lett a házasságokra vonatkozóan a „szabad-szex” hirdetésének?*

b) Hogyan károsítja az embert a pornó vagy erotikus képek-filmek nézése, vagy az önkielégítés? Hogyan „védekezhet”, akit ilyen kísértések támadnak?

2. csoport: *Hogyan javíthatja ki, aki vétkezett a tisztaság ellen, vagy elvesztette szüzességét? Mit mond neki Jézus?*

Jézus mindenkit újrakezdesre hívott: Mária Magdolnát és a házasságtörő asszonyt is

Jézus azt mondta a bűnösöknek, hogy újra tiszták, újra szentek lehetnek

A 3. csoport kérdései és válaszai: *a) (Ismétlés) Mit jelent témánkban az $X+Y=1$ egyenlet?*

b) Hogyan győzhetjük le a tisztátalan kísértéseket – ha ilyen gondolatokkal, beszéddel, képekkel kerülünk szembe? Milyen „szabályokat” kell állítanunk magunknak, amelyek segítségével le tudjuk győzni jóval a rosszat?

- Imádkozzunk, kérjük Jézus segítségét

- Ne ijedjek meg a kísértésektől (mert az ösztönökből fakadnak ilyenek), de azonnal forduljak el attól, ami tisztátalanságra gerjeszt, és forduljak a Tiszta Istenhez

- Arra gondolok, hogy Isten szépnek és szentnek teremtette a nemiséget, a nemi szerveket, és hogy ezek küldetése egy szép házasságban valósul meg

- Arra gondolok, hogy szüleimnek is vannak ilyen szervei, én is a nemi szervek által születtem

A beszélgetésben felvetődnek a könyv 5. fejezetének A, B, és C. pontjában felvetett alap-témák. Az óra vezetésétől és a jelenlevők hozzáállásától függ, hogy ezek a kérdések betöltik-e egész óránkat, vagy marad-e idő az „öltözködés” kérdésére, amelyet a fejezet IV. pontja tárgyal. Ilyenkor még szerencsésebb **egy külön órát szánni az öltözködés témának** – mert ez a témakör legkonkrétabb kérdése.

B) A tiszta öltözködésre irányuló kérdések

- lehetséges, hogy az előző órák kérdéseire és válaszaihoz kapcsolódva az óra elején csak rövid lelki-témájú csoportbeszélgetést tartunk, majd ahhoz kapcsolódóan a hitoktató szól a fejezet I-III. pontjának témáiról, és ezt követi az öltözködéssel kapcsolatos csoportos beszélgetés, a könyvben megadott rend szerint:

Az 1. fiú csoport(ok) kérdései: *a) Hol vihetnek kísértésbe a fiúkat helyzetek, képek, internet (és még mit sorolnál fel?), amelyek tisztátalan gondolatra, szóra, cselekedetre ingerlik őket? Milyen „szabályokat” állíthatunk fel, amelyek segítségével le tudjuk győzni jóval a rosszat?*

b) A lányoknak milyen viselkedése, öltözködése zavarhatja a fiúkat?

c) (Ha marad idő:) Mire kell figyelnie egy fiúnak öltözködésében, kinézetében? Hogyan lehet a jézusi tisztaság, férfiaság tanúja? Hogyan vagyok (vagy nem vagyok) Jézus tanúja facebook-omon.

A 2. lány csoport(ok) kérdései: *a) Hol vihetnek kísértésbe a lányokat kapcsolatok, képek, bulik (és még mit sorolnál fel?), amelyek tisztátalan gondolatra, szóra, cselekedetre ingerlik őket? Milyen „szabályokat” állíthatunk fel, amelyek segítségével le tudjuk győzni jóval a rosszat?*

b) A fiúk különösen érzékenyek a lányok öltözködésére. Mire kell figyelnie egy leánynak öltözködésében? Hogyan lehet Mária szépségének, tisztaságának tanúja? (Hasznos elolvasni a fejezet végén található összefoglalást: A Tiszta Divatért program javaslatait a lányok ruházkodására vonatkozóan!)

(Egy esetleges 3. csoportnak esetleg feltehető a kérdés): *Hogyan javíthatja ki, aki vétkezett a tisztaság ellen, vagy elvesztette szüzességét? Mit mond erről Jézus?*

Hogyan válhat tanúságtevővé vagy nem tanúságtevővé a facebook?

A válaszokból:

1-2. csoport: *Milyen „szabályokat” kell állítanunk magunk számára, amelyek segítségével le tudjuk győzni jóval a rosszat?*

- Imádkozzunk, kérjük Jézus segítségét
- Ne ijedjek meg a kísértésektől (mert az ösztönökből fakadnak ilyenek), de azonnal forduljak el attól, ami tisztátalanságra gerjeszt, és forduljak a Tiszta Istenhez
- Arra gondolok, hogy Isten szépnek és szentnek teremtette a nemiséget, a nemi szerveket, és hogy ezek küldetése egy szép házasságban valósul meg
- A facebook kísért, hogy menő vagy szexis képeket mutogassunk magunkról. Szembe kell úsznunk az elvárások sodrával, és itt is tanúságot kell tennünk.

3. csoport: *Hogyan javíthatja ki, aki vétkezett a tisztaság ellen, vagy elvesztette szüzességét? Mit mond neki Jézus?*

- Jézus mindenkit újrakezdésre hívott: Mária Magdolnát és a házasságtörő asszonyt is
- Jézus azt mondta a bűnösöknek, hogy újra tiszták, újra szentek lehetnek

A fiúkkal férfi-vezető beszéljen, a lányokkal lány-vezető. A fiúk beszélgetésének végén egy (érett) férfi csoportvezető (ha a körülmények között lehetségesnek tűnik) vigye át az általuk megfogalmazott legfontosabb szempontokat a lányokhoz, és velük együtt beszélgessenek azokról (és viszont). Ezt olyan férfi vagy pap hitoktató teheti meg, akit valóban atyának tekintenek. Egyébként a csoport női vezetője beszélgesse át a lányokkal a szempontokat. A serdülő lányok általában nincsenek teljesen tisztában azzal, mennyire érzékenyek a fiúk, férfiak a női testre, viselkedésre, ruházatra. Ezért különösen fontos hogy hallják a fiúk véleményét - amennyiben a fiúkkal sikerült őszinte megfogalmazásokra jutni a témáról. (Ha az órán belül erre nem maradna idő, egy következő alkalommal találjunk erre alkalmat.)

6. találkozó - A diákszerelem

E 6. és 7. találkozó anyaga szorosan kapcsolódik, egyes kérdések átfedik egymást. A 6. fejezetben a serdülés korában megjelenő szexuális késztetésekkel, a *diák-szerellemmel* (és ide csatoltan az óvszerek és nemi betegségek kérdésével) foglalkozunk, a 7. fejezetben inkább a komolyabban *együtt járók* kérdéseivel. A hitoktató döntésén, illetve a résztvevőkön múlik, hogyan alakítjuk a jelenlevő korosztályhoz a könyvben szereplő témákat.

A csoportos beszélgetések részben összefoglalják a korábbi óráknak a jelen témákba vágó gondolatait, részben egy-egy új kérdést tesznek fel azokkal kapcsolatban. Ez alkalommal összekapcsolhatjuk az óra elején szokásosan tervezett lelki beszélgetést – arról, hogy hogyan sikerült élni az előző órán tett elhatározást – a találkozó új kérdéseivel, hiszen a két téma szorosan összefügg. A témavezető döntse el, szerencsésebb-e az óra elején röviden külön beszélgetni a heti elhatározásról, vagy alkalmasint összekapcsolni azt a témával (amint a jelen fejezetben ezt a lehetőséget veti fel a könyvben a csoportoknak feltett kérdések rendje).

Az 1. csoport kérdései és válaszai: *Milyen gyümölcsei lesznek, ha a serdülő/ fiatal megtanul uralkodni szexuális késztetéseken, és nem megy bele erotikus gondolatba-szóba-cselekedetbe, szexuális kapcsolatba?*

- Erősödik akarata, személyisége
- Képes felkészülni egy érett ismeretségre és házasságra
- Egész életében uralkodni kell ösztönein: ha fiatalon tud uralkodni ösztönein, megalapozza egész életét

Az 2. csoport kérdései és válaszai: a) (Ismétlés) *Mit mond a lélektan (és a hormonológia), miért kell tartózkodónak lennünk a testi (szexuális-erotikus) közeledés terén a szerelmi kapcsolat során?*

b) *Milyen károkkal jár, ha a fiatalok a szerelem során megengedik maguknak az erotikus/szexuális közeledéseket? – Mit kell tenniük, ha csak belesodrótak ebbe?*

- Megszokják, hogy ne értelmüket és hitüket kövessék, hanem csak ösztöneiket
- Nem tudnak nehéz helyzetekben uralkodni magukon
- Ha elkövettünk ilyen hibát – Jézus erejében újat kezdhetünk: „Győzd le jóval a rosszat!”

Az 3. csoport kérdései és válaszai: *Mit tegyen a serdülő, ha szerelmes lesz, bár tudja, hogy személyisége még nem érett az életreszóló elköteleződésre és a testi közeledésekre? Van valamilyen értelme a tisztán megélt (diák)szerelmnek, akkor is ebből csak kicsiny arányban lesz házasság?*

- A diákszerelem is az élet egy része
- Aki jól éli meg ezt, tanulja a helyes kapcsolatteremtést

Az óra anyaga a 6. fejezetben olvasható. Különösen hívjuk fel a figyelmet a megadott elhatározásra. A kapcsolatépítés, a kommunikáció fontos eleme ez (a közösen megélt lelki „kaland”, lelki élmény), amelyre a következő fejezet épít; s amelynek gyakorlását, tapasztalatát a következő fejezet témája feltételezi.

7. találkozó – Az együttjárás

Az Evangélium életre váltásáról szóló csoportos beszélgetések azok számára kézenfekvőek, akik gyakorolták az előző fejezetekben kifejtett, és házi feladatként újra és újra feladott jézusi gyakorlatokat (pl. azt, hogy szeresd ellenségedet!), valamint akik számára ismerős az ilyen lelki tapasztalatok megosztása is. Egyházunkban legelterjedtebb a lelki elhatározások tétele, és ezek megbeszélése a hittanokon az adventi és nagybőjti szent időkben. Sok hitoktató, aki ebben járatos, tapasztalja, hogy az ilyen jó-elhatározások, jócselekedetek gyakorlása (és ezek közös megbeszélése) mennyire fel tudja emelni, lelkesíteni a gyermekeket és a fiatalokat is.

Az Evangélium megélésére hívunk meg minden fejezetünkben, és ebben látjuk a *hívők közötti* párkapcsolat megalapozásának legbiztosabb formáját. Az emberi önzetlenségnek és szeretetnek ezek a tettei egyúttal olyan gyakorlatok, amelyek a leginkább alkalmasok arra, hogy a vallási-emberi értékek felé vezessék a *nem hívő „barátokat”* is, illetve esetenként elindítsák őket a megélt, igazi hit keresésére. Egyházunk a zsinat óta folyamatosan biztat, hogy hittanóráinkon, összejöveteleinken az evangéliumról ne csak tanuljunk, hanem váltsuk azt életre.²⁰ A csoport vezetőjének (vezetőinek) a hittanórákon is, és a jelen sorozat folyamán is az a feladata, hogy előszöris önmaga gyakorolja a saját életében a feladatokat (élje meg az Evangélium „kalandját”), majd a jelen órán a beszélgetést abban az irányba terelje, amelyet a könyvben a fejezet, s főleg annak III. pontja bemutat.

A jelen fejezetet lényegesen bővítettük, mert az előző kiadások visszhangjai azt jelezték, hogy a könyvet nagyon sok házasságra készülő vagy fiatal (vagy meglett korú) házaspár olvassa. A jelen fejezet számos kérdése részben inkább nekik szól, bár a nagyobb fiatalok is megérhetik. A csoportbeszélgetés számára javasolt kérdéseknek egy **fiatalabbak számára javasolt formája szerepel a könyvben (amelyet az alábbiakban elsőként közlünk)**, majd ezután vázolunk egy olyan változatot, amely jobban érdekelheti a házassághoz közelebb állókat. - A csoportoknak feltett kérdések minden esetben árnyalódhatnak a találkozót vezető belátásától és a korosztálytól függően, illetve attól függően milyen arányban vannak köztük együttjárók.

Csoportbeszélgetés 1. változat:

Az 1. csoport kérdése és válasza: *A szerelem idején a két fél kölcsönösen kommunikál. A házasság során a nők többsége mélyebb kommunikációra vágyik. A válások 75%-át nők kezdeményezik, s ennek jelentős oka a kommunikáció hiánya. Hogyan készülhetnek fel az együttjárók az életreszóló, jó kommunikációra? És mivel akadályozhatják ennek kialakulását?*

- Sok beszélgetéssel
- Tisztasággal, miközben törekszenek egymást megismerni
- Közös imádsággal
- A lélek mélyéről fakadó beszélgetések begyakorlásával
- A beszélgetésre szánt idők elhatározásával
- Ezek ellenkezői akadályozzák meg a kommunikáció megtanulását

A 2. csoport kérdése és válasza: *Milyen módon lehetséges, hogy egy lány (fiú) a hit útjára vezesse nem hívő, vagy nem gyakorló barátját?*

- Elhossa a plébániai ifjúsági csoport ünnepeire
- Magával hozza ifjúsági misékre, találkozókra
- Tisztaságával
- Példaadó étellel, szeretettel
- Hittanostársait is megkéri, hogy szeretettel törődjenek barátjával

Az 3. csoport kérdése és válasza: *Mit nyer a házasság során, aki tisztán készült arra? És milyen károkat okozhat a házasságban, ha valaki fiatal korában nem tartózkodott a szexuális közeledésektől?*

- Aki tartózkodik a nemi élettől, a legjobban készül fel a házasságra:
- Érlelődik *emberlátása*. Megtanul úgy tekinteni a másik nem tagjaira, mint emberre, Isten gyermekére.

²⁰ Legutóbb XVI Benedek pápa a Verbum Domini c. apostoli buzdításában is hangsúlyozza ezt több alkalommal.

Érlelődik *önállósága* és – ha hívő – *Isten-kapcsolata*. Megtanulja legyőzni kísértéseit, és Istennel megbeszélni teendőit.

Képes a helyes ítéletalkotásra; meg tudja ismerni társának személyiségét.

Képes lesz a helyes párválasztásra.

Érlelődik a *házassági hűségre*. Képesse válik, hogy a házasságban is uralkodni tudjon majd ösztönös kívánságain.

Ha valaki a házasság előtt nem tartózkodik a testi közeledésektől:

Megszokja, hogy saját kielégülésének tárgyát keresse társában; az ilyen nehezen tud hű maradni.

A szexuális változatosságtól várja problémáinak megoldását, s elmenekül a kérdések igazi feldolgozása elől.

Személyisége nem érlelődik, mert saját kielégülését keresi.

Csoportbeszélgetés 2. változat:

A következő *kérdéssor* az érettebb fiatalok számára használható: az együttjárók kommunikációjára nagyobb súlyt helyez.

Az 1. csoport: A házasság során a nők többsége mélyebb kommunikációra vágyik. A válások 75%-át nők kezdeményezik, s ennek jelentős oka a kommunikáció sérülése. Hogyan készülhetnek fel az együttjárók az életreszóló jó kommunikációra? Mi akadályozhatja meg ennek kialakulását?

A 2. csoport: Milyen „gyakorlatokat” tudtok felsorolni, amelyek növelhetik kommunikáció-képességeket? Melyek azok a tulajdonságok, amelyek akadályozzák kommunikáció-képességünket? Milyen módon lehet az együttjárás során gyakorolni a jó kommunikációt, amely egy életre megalapozhatja a kapcsolatot?

Kommunikációs képességet növelő gyakorlatok:

Tisztán élni a kapcsolatot

észrevenni a jót a másokban, dicsérni;

megköszönni, ha jót tettek velem;

megértéssel nézni másra, köszöntenem embertársaimat az utcán;

bocsánatot kérni hibámért (ha megbántottam más).²¹

Személyiség-érlelő szerepe van a napi imának, elcsendesülésnek:

megvallani Isten és önmagam előtt, mi az, amiben én hibázni szoktam (a gyónás segít az önismeretben);

csendben (imában) átgondolni, Isten hogy néz a másik emberre

Kommunikációt akadályozó tulajdonságok:

Testi kapcsolat előtérbe kerül

büszkeség, érzékenység,

mindig azt akarom, hogy nekem legyen igazam,

nem tudom bevallani, ha tévedtem,

nem tudok megbocsátani,

nem tudok dicsérni, köszönni, bocsánatot kérni, jóvátenni

nem szoktam elcsendesülni, elmélyülten imádkozni.

A 3. csoport: a) A kábítószer tulajdonsága, hogy az ember egyre többet kíván belőle. A két nem közti testi közeledése hasonlóan azt eredményezi, hogy egyre többet szeretnének birtokolni a másik testéből. Hol kell korlátot szabni a kábítószernek, hogy ne kezdjen növekedni a szer utáni vágy? Hol kell határt szabni a testi közeledésnek, hogy ne sodorjon egyre tovább a másik testének kívánása? (Milyen példákat ismersz – filmben, valóságban -, amelyekben a szexuális kapcsolat, az abortusz, a nemi betegség „véletlenül” jött létre, mert csak „belecsúsztak” a testi kapcsolatba!?)

- Meg kell állnunk, ha elkezd a testünk gerjedni

- Kerüljük a nemileg érzékeny testrészek érintését

- Ismerünk példákat, amikor belecsúsztak a testi kapcsolatba.

- Filmek többször ábrázolják, hogy tovább sodródnak a testi kapcsolatba, mint tervezték

b) Milyen módját tudod elképzelni annak, hogy a hívő együttjáró „közös nevezőt” találjon nem hívő barátjával (vagy közelebb hozza a hithez)?

8. találkozó – Jegyesség, házasság

²¹ A szeretet nyelveiről és a bocsánatkérés nyelveiről kiváló könyveket írt G. Chapman. Bp. Harmat Kiadó. Ezek a kommunikáció nyelvei is.

Szokás szerint a lelki elhatározást megbeszélő kiscsoportos beszélgetés által vezetjük be a témát. Lehetséges ismét ehhez kapcsolni a tematikus csoportbeszélgetést:

A csoportbeszélgetés kérdései:

Az 1. csoport: a) (Ismételés) Milyen a bomlási aránya azoknak a kapcsolatoknak, akik testi kapcsolattal kezdtek, és milyen a tartóssága azoknak, akik testi kapcsolat nélkül, a szeretet-kommunikáció tanulásával készültek házasságukra?

b) Ma sok fiatal együttéléssel kezdi kapcsolatát. Mi az értelme ilyen helyzetben a jegyességnek?

A 2. csoport: Hogyan működnek a hormonok a tiszta együttjárás és jegyesi készüllet során? (Ismétlés: 3. találkozó III. rész)

Hormonológiai ismételés (3. fejezet/III.): Akik hosszan, tisztán készülnek a házasságra, azokban a PEA, a szerelem-hormon nem szökik olyan magasra és (a testi kapcsolat hormonjával, az endorfinnal egyesülten) nem szorítja annyira vissza az értelmet és akaratot, illetve a tudatosságot, mint azokban, akik beleugornak az első szerelembe. Akik a tiszta felkészülés által, az erotika helyett a szeretet-kapcsolatot ápolják (tanulják), azokban növekszik az *oxitocin*, a kötődés-hormon termelődése. Ez erősíti meg hormonális szempontból is kapcsolatukat, és erősíti majd a házasságban is a szeretetélményt. – A szeretet-kapcsolat „nászajándéka” a testi kapcsolat örömszerző hormonja: az *endorfin*. Ez is táplálja életre szóló szeretetüket, összetartozásukat.

A 3. csoport: a) (Ismétlés) Milyen szociológiai adatok igazolják, hogy a szexuális kapcsolattól tartózkodó hívő párok házasságai „jobbak”?

b) Melyek azok az „érzékeny területek”, vagy különbségek, amelyek a házasságok tönkremenetelét okozzák? Mit kell megismerni egymásból, mit kell begyakorolni a házasságra készülőknek, hogy elkerüljék a válást (vagy a rossz házasságot) okozó feszültségeket??

Meg kell ismerni egymás világnézetét - vallását

- egymás „szeretet-nyelveit”
- egymás tulajdonságait, vérmérsékletét, gyengeségeit
- egymás családból hozott szokásait
- egymás családtagjait
- véleményünket a gyermekek számáról, nevelés módjáról.
- Fontos gyakorolni a kommunikációt, amellyel képesek lesznek lelkük benső világát is megosztani

Ez a témakör fontos a serdülők számára is, de a könyvben megírt formájában fontos segéd-anyag lehet a nagyobbakkal, együttjárókkal, jegyesekkel folytatott beszélgetésekben is.

A jegyesség, mint „szenzitív periódus”, *tudományosan is új* és izgalmas anyag. A fiatalok lelki fejlettségéhez és nyitottságához alkalmazottan kell ismertetni velük a témát. Az anyag szorosan kapcsolódik a 3. fejezet, hormonológiáról szóló III. pontjához.

Az itt leírtak fontos segítséget jelenthetnek azoknak is, akik jegyesek oktatását végzik. A „bátrabb” oktatás-vezetők vagy lelkipásztorok fel merik vetni a már együtt élő jegyeseknek (hat-szem-közi, intím beszélgetésben, és amennyiben az érintettek nyitottnak látszanak a kérdésre), hogy sokat segíthetne kapcsolatuk elmélyülésének, ha felfüggesztenék a testi kapcsolatot. Könyvünk ezt világosan megmagyarázza, és több tanúságtételt hoz ezzel kapcsolatban.

A 8 találkozó végén szóljunk az Egyház tanításába vetett hitről. Fontos erről beszélni, amint kiderül a fejezetből is.

Befejezés - Összefoglalás

A könyv a 8. fejezet végén rövid összefoglalást kísérel meg. Általában szerencsésebb az összefoglalást önálló órában tartani. Hiszen a 8. óra anyaga önmagában is bőséges.

Egy önálló záró órára ilyen kérdések ajánlhatóak: *Mit adtak neked ezek a találkozók?*

Hogyan tudsz Jézus küldöttként élni a világban, a tisztaság területén? És milyen nehézségeket kell ehhez legyőznöd?

Milyen elhatározásokat tettél a találkozók során, amelyekből erőt meríthetsz?

Az összefoglaló órán nagyon hasznos, ha a résztvevők *15-30 percnyi csendben átímádkozzák* a fenti, illetve az ezekhez hasonló kérdéseket: azaz Jézussal beszélnek meg helyzetüket és elhatározásaikat. A közös

elcsendesülést követheti *hálaadó és kérő ima*, saját szavakkal; majd ha van rá idő, a csoport létszámától függően közös vagy kiscsoportos megosztás.

Még ideálisabb, ha *lelki nappal* vagy lelki délutánnal zárjuk ezt a fontos témakört, amelynek feladata, hogy áthassa a fiatalok életét.

III. BEFEJEZÉSÜL KORUNK KIHÍVÁSA ÉS A KERESZTÉNY REMÉNY

1. Hitoktatói, lelkipásztori és szülői küldetés

A Familiaris Consortio, a családról szóló egyik legjelentősebb egyházi dokumentum a keresztény közösségeknek, plébániáknak és a lelkipásztorkodásnak *első feladatai között* jelöli meg, a családokkal való törődést, és a *családi életre való felkészítést*.

„Az Egyház a hit világosságában arra érez indítást, hogy az Evangéliumot, azaz a "jó hírt" minden különbségtétel nélkül mindenkihez elvigye; elsősorban azonban azokhoz, akik a házasságra hivatottak és *házasságra készülnek*, továbbá a földkerekségen élő összes házaspárokhoz és szülőkhöz.

Az Egyház mélységesen meg van győződve, hogy csak az Evangélium elfogadása által válhat valóra mindaz, amit az ember a házasságtól és a családtól méltán remél. A házasság és a család, amelyet Isten magában a teremtésben alapított, természete szerint arra irányul, hogy Krisztusban teljesebben be: *rászorul Krisztus kegyelmére, hogy kigyógyuljon a bűn sebeiből, és visszataláljon a "kezdetéhez"*, azaz az isteni terv teljes megismeréséhez és maradéktalan megvalósításához.

A történelem jelen szakaszában, amikor a családra oly sok torzító és megsemmisítő erő támad, az Egyház tudja, hogy a *társadalomnak, valamint önmagának épsége és egészsége szorosán összefügg a család állapotával*. Ezért még sürgetőbb és égetőbb feladatának tekinti, hogy mindenkinek hirdesse Isten tervét a házasságról és a családról; védelmezze e terv eredeti gazdagságát és emberi, illetve keresztény fejlődését, s így hozzájáruljon a társadalom és Isten Népe megújulásához.” (FC 1)

2. Remény, amely cselekvésre hív

A család és az erkölcs jelen sebeit, és az élő közösség hiányát látva sok lelkipásztor, hitoktató, szülő, hívő elveszíti biztonságát, és nem meri hirdetni azt, amit az Egyház tanít: noha elméletben vallja, hogy Isten Egyházára bízta a kinyilatkoztatás őrzését, a Szentírás értelmezését, a krisztusi erkölcs alapelveinek megőrzését és továbbadását.

Jelen könyvünk is a jézusi és mélyen emberi igazságok bátor hirdetésére hív, e nagyon „támadott” területen. Sokan megkérdezik: *van-e remény, hogy e kérdésekről beszéljünk*, hogy szavunkat megfogadják? „A remény első lényeges iskolája az imádság.” – mondja XVI Benedek pápa a reményről szóló enciklikájában. - *Az imádság általa válunk alkalmassá a remény hirdetésére.* (vö. Spe Salvi 33-34)

Minden ember lelke mélyén, minden korban ott sóhajtozik a teljes tisztaság, a végtelen igazság utáni vágy. Ennek valóságát és reményét újra és újra fel kell élesztenünk magunkban, hogy el merjünk indulni Jézus erejéből az úton, amelyen hamisítatlanul és megalkuvás nélkül hirdetjük Jézus üzenetét, amely az ember és a társadalom életre keltésének üzenete is (vö. i.h. 30. 32).

Azoknak, akik az evangélium igazságait továbbadni hivatottak, maguknak is minden korban dönteniük kell, mondja a pápa. „Az emberi *szabadság mindig új, és döntéseit mindig újra meg kell hoznia. Minden nemzedék új kezdet...* - A szabadságnak meggyőződésre van szüksége; meggyőződés pedig nem születik magától, hanem *közösségileg* mindig újra meg kell teremteni.” (24) – „A dolgok helyes rendjéért folytatott küzdelem minden nemzedék feladata; megszilárdításához minden nemzedéknek hozzá kell adnia a magáét.” (i.h. 26)

A remény *cselekvésre* hívja a keresztényt. „Tevékenységünkben remény fakad önmagunk és mások számára, másrészt az Isten ígéreteibe vetett nagy *remény* az, amely bátorságot és *irányt ad cselekvésüknek* jó és rossz órákban egyaránt” (36) - Az Istenbe vetett reményünkben fakadó „erőfeszítéseinkkel próbálunk hozzájárulni ahhoz, hogy a világ fényesebb, emberibb legyen, és hogy ajtók nyíljanak a jövő felé.” (i.h. 35)

A fiatalokkal való beszélgetéseket a reménnyel kezdtük, az 1. fejezetben. Azon szentek példáját állítottuk eléjük, akik „minden emberi remény ellenére” hittek Isten hívásának, az evangélium forradalmi-isteni erejének, és *megújítói lettek koruk hullámvölgybe került Egyházának*. Erre a hitre, reményre hív ma az Egyház és a Lélek minden hitoktatót, szülőt, keresztényt, hogy merjenek hirdetői lenni a tiszta, szent házasságnak, az arra való szent készületnek; és hogy merjék megfogalmazni önmaguk és a rájuk bízottak számára, hogy *az Evangélium útja a legértelmesebb út, amely egyben az ember, a család, a társadalom megújulásának útja*.